

BUDAÖRS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
POLGÁRMESTERE
ELŐTERJESZTÉSE

Ügyiratszám: V/.../2011

*A Településfejlesztési és Vagyongazdálkodási Bizottság 2011. szeptember ...-i ülésére,
a Pénzügyi Ellenőrző Bizottság 2011. szeptember ...-i ülésére,
és a Képviselő-testületének 2011. szeptember ...-i ülésére*

Tárgy: Budaörs Város gazdasági programja

Az előterjesztés tárgyalása Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 36/2010. (XI. 12.) ÖKT sz. rendelete (a továbbiakban: SZMSZ) 18. § (1) bekezdése és 58. §-a alapján nyilvános ülésen történik.

Tisztelt Bizottságok!
Tisztelt Képviselő-testület!

A 416/2009(XII.16.) Ökt számú határozat értelmében az Önkormányzatnak a választási ciklus végéig van elfogadott gazdasági programja.

A jelen előterjesztés mellékleteként Önök elé terjesztjük Budaörs Város Önkormányzatának 2009-2014. évek közötti időszakra összeállított Gazdasági Programjának felülvizsgálatát.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. tv. 91. §-a alapján szükséges a Képviselő-testületnek felülvizsgálnia a gazdasági programot.

Ebben az évben az áprilisi ülésen egyszer már beterjesztettem a Gazdasági Program felülvizsgálatát, de akkor a képviselő-testület a 133/2011.(IV.21.) ÖKT sz. határozatával elutasította annak elfogadását arra hivatkozással, hogy ebben a jelenlegi helyzetben nem lehet előre hosszútávon tervezni.

Tény, hogy az ország és a város gazdasági helyzete jelenleg nem kalkulálható. A kormányzat részéről említett, az önkormányzatokat is érintő reformoknak még a körvonalai sem látszanak, így ezeket a gazdasági program összeállításánál nem tudtuk figyelembe venni.

Éppen ezért, az Önök által, most olvasható koncepció az előző évek gazdasági elképzelésinek figyelembe vételével készült.

Tisztelettel kérem a Tisztelt Bizottságok és a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a mellékletben foglalt, Budaörs Város Önkormányzatának gazdasági programját tárgyalják meg és fogadja el.

Határozati javaslat a Bizottságok részére:

Budaörs Város Önkormányzat Képviselő-testülete Településfejlesztési és Vagyongazdálkodási Bizottsága/Pénzügyi Bizottsága javasolja a Képviselő-testületnek, hogy hagyja jóvá a jelen előterjesztés elválaszthatatlan mellékletét képező Budaörs Város Önkormányzatának 2009-2014. évekre szóló Gazdasági Program felülvizsgálatát.

A határozathozatal az SZMSZ 60. §-a és a 37. § (1) bekezdése alapján egyszerű többséggel, valamint az SZMSZ 60. §-a és a 38. § (1) bekezdése alapján nyílt szavazással történik.

Határozati javaslat a Képviselő-testület részére:

Budaörs Város Önkormányzat Képviselő-testülete a jelen előterjesztés elválaszthatatlan mellékletét képező Budaörs Város Önkormányzatának 2009-2014. évekre szóló Gazdasági Program felülvizsgálatát jóváhagyja.

A határozathozatal az SZMSZ 37. § (1) bekezdése alapján egyszerű többséggel, valamint az SZMSZ 38. § (1) bekezdése alapján nyílt szavazással történik.

Határidő: azonnal

Felelős: polgármester

Végrehajtást végzi: Polgármesteri Kabinet

Budaörs, 2011. augusztus 30.

Wittinghoff Tamás
Polgármester

Készítette:

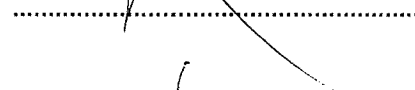
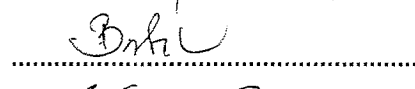
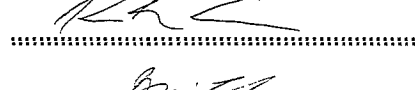

Polgármesteri Kabinet:

Látta:

Pénzügyi Iroda:

Törvényességi ellenőrzés:

dr. Bócsi István jegyző:

.....

.....

.....

.....

.....

A mellékletként említett Gazdasági Program a 2011. április 21-i képviselő-testületi ülés anyagai között található meg.

Kivonat Budaörs Város Önkormányzat Képviselő-testülete 2009. december 16-i ülésének jegyzőkönyvéből:

416/2009.(XII.16.) ÖKT sz.

határozat

Gazdasági program 2009-2014

Budaörs Város Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a Budaörs Város Gazdasági Programját (2009-2014) elfogadja.

Határidő: azonnal

Felelős: Polgármester

Végrehajtást végzi: Polgármesteri Kabinet

k.m.f

Wittinghoff Tamás sk.
polgármester

dr. Bocsi István sk.
jegyző

Kivonat hitelül:

Budaörs, 2011. szeptember 01.

Biró Agnes
Biró Agnes

Kivonat Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2010. október 14-i ülésének jegyzőkönyvéből:

384/2010.(X.14.) ÖKT sz.

határozat

Budaörs Város Önkormányzat Gazdasági programjának felülvizsgálata

Budaörs Város Önkormányzat Képviselő-testülete a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 91.§(1) és (7) bekezdéseiben foglaltak végrehajtása érdekében felkéri a polgármestert, hogy a képviselő-testület 416/2009. (XII.16.) sz. határozatával elfogadott gazdasági programja felülvizsgálatára vonatkozó javaslatát nyújtsa be a képviselő testület számára hat hónapon belül.

Határidő: 2011, április 15.

Felelős: Jegyző.

Végrehajtást végzi: Polgármesteri Hivatal szakirodái.

k.m.f.

Wittinghoff Tamás sk.
polgármester

dr. Bocsi István sk.
jegyző

A kivonat hitelélül:

Budaörs, 2011. szeptember 01.

Bíró Ágnes

Kivonat Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2011. április 21-i ülésének jegyzőkönyvéből:

133/2011.(IV.21.) ÖKT sz.

határozat

Budaörs Város Gazdasági Programja

Budaörs Város Önkormányzat Képviselő-testülete elutasította az előterjesztés mellékletét képező 2011-2014. évekre szóló Gazdasági Programot.

k.m.f.

Wittinghoff Tamás sk.
polgármester

dr. Bocsi István sk.
jegyző

A kivonat hitelesül:
Budaörs, 2011. szeptember 01.

Bíró Ágnes
Bíró Ágnes

Budaörs Város Önkormányzat

Gazdasági program 2009-2014

Tartalom

1	BEVEZETÉS	7
1.1	Előzmények	7
1.2	A gazdasági prognózis keretfeltételei	7
1.3	Gazdasági Program és az IVS kapcsolata	5
2	HELYZETELEMZÉS	12
2.1	Demográfiai helyzetkép	12
2.1.1	Budaörs lakosság számának alakulása	12
2.1.2	Budaörs kor szerinti összetétele	13
2.1.3	Budaörs migrációs adatai	15
2.2	Településszerkezet, lakóingatlanok és közműellátottság	17
2.2.1	Budaörs gazdaságföldrajzi adatai	17
2.2.2	Budaörs főbb útjai	20
2.2.3	Térbeli szerkezet	21
2.2.4	Budaörs szociális összetétele, szociális támogatások	24
2.2.5	Budaörs lakásállománya	26
2.2.6	Budaörs közműellátottsága és hulladékkezelődése	30
2.3	Budaörs gazdasági potenciálja – várható önkormányzati bevételek és kiadások	32
2.3.1	Vállalkozások száma	33
2.3.2	Budaörs Város Önkormányzatának bevételei	42
2.3.3	Budaörs Város Önkormányzatának adóbevételei	44
2.3.4	Budaörs Város Önkormányzatának kiadásai	51
2.3.5	Erősségek Budaörs gazdaságában	60
2.4	Az önkormányzat gazdasági érdekeltségei és intézményei	64
2.4.1	Gazdasági társaságok	65
2.4.2	Intézmények	67
2.5	Kistérségi kitekintés	71
3	HELYZETÉRTÉKELÉS	79
3.1	SWOT analízis	79
3.2	Budaörs város erősségei	81
3.3	Budaörs város gyengeségei	83
3.4	Budaörs város fejlődési lehetőségei	85
3.5	Budaörs város fejlődését veszélyeztető tényezők	87

1 Bevezetés

1.1 Előzmények

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény 1.§. (6) bekezdésének b. pontjában, a 8. §. (3) bekezdésében és a 80. §-ában meghatározott módon az önkormányzatok hosszabb távra, az aktuális választási cikluson átívelő településfejlesztési programot készítenek, amelyet Gazdasági Programnak neveznek. Az önkormányzati törvény a Gazdasági Program formai és tartalmi követelményeiről részletesen nem rendelkezik. A Budaörs Város Önkormányzata úgy határozott, hogy releváns helyzetelemzésen alapuló, a legmagasabb szintű önkormányzati céloknak megfelelő, a forrásokat reálisan számba vevő dokumentumot készít, amely a cselekvés vezérfonalát jelenti majd a következő években.

1.2 A gazdasági prognózis keretfeltételei

A Gazdasági Program feladata számba venni a település kiinduló adottságait, valamint azokat a folyamatokat, amelyek a következő időszakban meghatározhatják a helyi gazdaság mozgásterét, valamint ehhez képest rögzíteni a város által reálisan kitűzhető és kitűzendő célokat, követendő az irányokat.

A kiinduló helyzetet tekintve, megállapítható, hogy Budaörsön a vállalkozásbarát helyi gazdaságpolitika eredményeként a bevételek másfél évtizede folyamatosan növekedtek. Ennek köszönhetően az utóbbi években európai léptékkal mérve is komfortos várossá vált Budaörs: szinte teljes a közműellátottság, megújultak a város főbb útjai, központja, játszóterek, parkok épültek, a polgármesteri hivatal-felújításával a kor színvonalának megfelelő igazgatási központ jött létre, a város élen jár a modern technológiák alkalmazásában, a közoktatás színvonala és a közoktatási intézmények állapota szintén kiemelkedik a hasonló adottságú városok közül. Mindezek eredményeként 2006-ra Budaörs Magyarország legfejlettebb településévé vált.

Budaörs célja – összhangban az Integrált Városfejlesztési Stratégiával – továbbra is az, hogy egy otthonosan élhető, hangulatos, értékörző és -teremtő, egyúttal modern, magas színvonalú szolgáltatásokat nyújtó, dinamikusan fejlődő kisváros legyen.

A gazdasági válság hatására, valamint mivel megfelelő szabad terület hiányában elköltözött a városból a legnagyobb adófizető vállalkozás, ez a növekedési dinamika 2009-2010-ben megtört, amelynek pénzügyi hatásai a 2011-es évben jelentkeznek az önkormányzat költségvetésében.

A következő időszak mozgásterét igencsak beszűkítik a 2011-es év költségvetési lehetőségei. Ezek és különböző kormányzati intézkedések, megszorítások is hozzájárultak ahhoz, hogy 2011-ben csökkent a város költségvetési főösszege az előző évhez képest és összességében a dologi kiadások húsz százalékos lefaragására kényszerült az önkormányzat. Emiatt a 2011-es évben az eddig elért szolgáltatási színvonal fenntartása lehet csak a város célja, a következő évek döntő kérdése pedig az lesz, hogy képes lesz-e Budaörs megállítani bevételei csökkenését, és visszaállítani a várost a növekedési pályára. A korábbiakhoz hasonló mértékű fejlődés feltétele ugyanis, hogy a város gazdasága visszatérjen a korábbi évek fejlődési ütemére és elegendő mértékben legyenek saját bevételei a városnak.

A jövő kilátásait vizsgálva számos akadállyal szembesülünk, ha akárcsak rövidebb távú gazdasági kitekintésre is szeretnénk vállalkozni.

Nemzetközi elemzők körében is komoly vita van arról, hogy a 2008 óta tartó gazdasági válság lecsengőben van-e, és rövidesen visszalendül minden a korábbi kerékvágásba, vagy paradigmaváltás

3.6	A város-stratégia szerepe a város életében	88
3.7	Megkülönböztető városi stratégia kialakítása	88
3.7.1	A megkülönböztető stratégia értelmezése a településfejlesztésben	88
3.7.2	A tudásgazdaság lehetséges szerepe Budaörs számára	90
3.8	A város stratégiai adottságai	92
4	BUDAÖRS VÁROS JÖVŐKÉPE	105
4.1	A megvalósítás stratégiai irányai	105
5	A GAZDASÁGI PROGRAM PROJEKTJEINEK BEMUTATÁSA	107
5.1	Tudás-intenzív gazdaság	107
5.1.1	1. projekt: Kutatás-fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások letelepedésének ösztönzése	107
5.1.2	2. projekt: Termálturizmus meghonosítása, a termálvíz hasznosítása	110
5.1.3	3. projekt: A belváros funkcióbővítő megújítása (Belváros- rehabilitációs program)	112
5.1.4	4. projekt: A kulturális gazdaság erősítése, arculatalkotó elemmé formálása	114
5.1.5	5. projekt: A kerékpár turizmus növelése	116
5.1.6	6. projekt: E-mintaváros megteremtése	118
5.2	A térségi irányítási szerep erősítése	119
5.2.1	7. projekt: Forrásszerző iroda felállítása	119
5.2.2	8. projekt: Szennyvíztelep váltás	121
5.3	Horizontális prioritás: minőségibb szolgáltatás és költséghatékony gazdálkodás	122
5.3.1	A középtávú gördülő tervezés újraalkalmazása	122
5.3.2	Igényfelmérésen alapuló beruházási döntések	123
5.3.3	A tervezett beruházások költség-haszon elemzése	124
MELLÉKLETEK		126
A vezetői interjúkon résztvevők névsora		Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Felhasznált dokumentumok listája		126

szerű, mélyreható változásokat élünk, és újabb, akár a jelenleginél mélyebb válságokra is fel kell készülnünk.

Befolyásolja a gazdasági prognózisokat a nemzetközi válság hazai hatásainak mértéke, a válság kezelésének sikeressége vagy sikertelensége, összességében a tervezhetetlen magyarországi makrogazdasági folyamatok. Az államháztartás helyzete és a makrogazdasági folyamatok pedig közvetlenül és áttételesen is befolyásolják a város várható bevételeit, lévén nemcsak a központi költségvetési támogatásokra vannak hatással, hanem a helyi vállalkozásokra, lakossági fogyasztásra, stb. is.

Jelenleg rendkívül nehéz a közép- és hosszú távú tervezés. A kormányzati tervekről ugyanis pillanatnyilag annyit lehet tudni, hogy az önkormányzati rendszer radikális átszervezése várható.

Államosítanak például a közoktatás egészét vagy egy részét. Jelentősen megváltoztatva a szféra eddigi finanszírozási mechanizmusait.

2013. januárjától járáásokat hoznak létre, ahová átkerül sok - egyelőre ismeretlen számú és tartalmú - feladat, köztük esetleg a fejlesztések is.

Nem lehet tudni, hogy milyen feladatok maradnak az önkormányzatoknál.

Felvetődött az is, hogy több helyi adót elvesznek az önkormányzatoktól, köztük például a helyi iparüzési adót, ami kiemelkedő jelentőségű Budaörs életében. Budaörs város gazdasági potenciálját mindenek előtt a kiemelkedő mértékű helyi iparüzési adója (hipa) adja: 2008-as adatok szerint az országban – Budapest és Székesfehérvár után – ide folyt be a legtöbb iparüzési adó. A tervezést ezért rendkívül mértékben befolyásolja, hogy milyen változások várhatók az iparüzési adóbevételek tekintetében.

A már bejelentett Széll Kálmán terv több olyan, az önkormányzatokat is érintő elemet tartalmaz, amelyeket csak a későbbiekben szabályoznak részleteiben.

Jórészt az önkormányzatokat érintheti majd a Magyar Zoltán Terv, ez azonban még meg sem jelent.

Az alkotmány tervezetében olyan kitételek is szerepelnek, amelyek alapján jelentősen korlátozhatják az önkormányzatok hitelfelvételi lehetőségeit.

Mindezekből könnyű kikövetkeztetni, hogy jelen pillanatban szinte lehetetlen vállalkozás három évre előre tervezni. Így nagy valószínűséggel jelen dokumentumot szinte teljesen át kell majd dolgozni.

Hosszú távon emellett további megfontolásokat is figyelembe kell tenni.

Budaörs eddigi eredményeit egy extenzív, a nagy kereskedelmi, illetve logisztikai központok folyamatos betelepülése alapozta meg. Az ilyen jellegű extenzív fejlesztési út nyilvánvaló, hogy előbb-utóbb véget ér és nem járható tovább. A város területei már most fogyóban vannak. Ráadásul azzal is számolnia kell Budaörsnek, hogy fokozatosan a környező településeket is elérheti az extenzív fejlesztésből adódó gazdasági prosperitás, és szerepük erősödhet a térségben.

Ezért ha Budaörs meg kívánja őrizni elért pozícióit, gazdasági erejét, fejlettségét, szolgáltatási színvonalát, új, a gazdaság intenzív fejlesztésére irányuló stratégiára kell állítania.

Jelen Gazdasági Program arra próbál választ adni, milyen eszközökkel őrizhető meg, sőt erősíthető tovább Budaörs helyzete, az eddigi extenzív növekedés hogyan alakulhat át intenzív fejlődéssé. Ennek módszereit igyekszünk lefektetni, valamint meghatározni azokat a fő stratégiai pilléreket, amelyek hozzásegítik a várost ahhoz, hogy megőrizze térségi vezető szerepét.

A Gazdasági Program kijelöli azokat az irányokat, amelyek abban az esetben is követendő stratégiát jelentenek, ha a gazdasági kilátások pozitívabban, és akkor is, ha negatívabban alakulnak.

A Program összhangban áll Budaörs Integrált Városfejlesztési Stratégiájával, amely a gazdasági megfontolásokon túl rögzíti a környezetvédelem, az épített környezet, az infrastruktúra és a szolgáltatások terén fontos lépéseket is. Emellett a város különböző ágazati koncepciókban rögzítette, ill. kívánja rögzíteni az egyes területeken szükséges lépéseket, mint amilyen például az intézményfejlesztési koncepció, a szociális szolgáltatástervezési koncepció, vagy a lakáskonceptió.

2 Helyzetelemzés

A jelen fejezet Budaörs helyzetének elemzését a demográfiai adatok, a településszerkezet (a közműveket, lakóingatlanokat és a szociális összetételt is idesorolva), a város gazdasági potenciálja, az önkormányzati érdekeltségek és intézmények, valamint a kistérségi lehetőségek témakörére vonatkozóan tartalmazza. Az elemzés előbb felsorolt dimenzióit, illetve a vizsgálat mélységét a Gazdasági Program támasztotta elvárásoknak megfelelően határoztuk meg.

2.1 Demográfiai helyzetkép

2.1.1 Budaörs lakosságszámának alakulása

Budaörs lakossága már az 1728. évi vármegyei összeíráskor is kb. 250 fő volt, amely szám 1784-re 1 417 főre emelkedett. 1850-ben 2 398 fő lakott a községben, 1900-ban pedig már 6 104 fő. 1946-ban a kitelepítések során a lakosság 92%-a kénytelen volt elhagyni a várost, így a lakosságszám drasztikusan visszaesett. Ez a csökkenés azonban átmeneti volt, hiszen 1949-re ismét 7 639 állandó lakossal rendelkezett Budaörs, ami 1984-re 19 000 főre duzzadt.

Budaörs lakosságszáma 2009-ben 28 272 fő, ez az 1990. évi állapothoz képest (20 169) 40 százalékos növekedést jelent. Budaörs népsűrűsége 1 198 fő/km², amely hasonló például a közeli Érd népsűrűségéhez (1 052 fő/km²), és kifejezetten városias képet mutat, bár messze alacsonyabb, mint Budapest népsűrűsége (3 172 fő/km²).

A lakosságszámra vonatkozó prognózisok¹ alapján az várható, hogy 2015-re 31.300-31.500 fő, 2020-ra pedig 34.000-35.000 fő körül alakul Budaörs népessége.

2.1.2 Budaörs kor szerinti összetétele

Budaörs állandó népességének megoszlása fiatalok, felnőtt korúak és időskorúak között 2000-2007 között

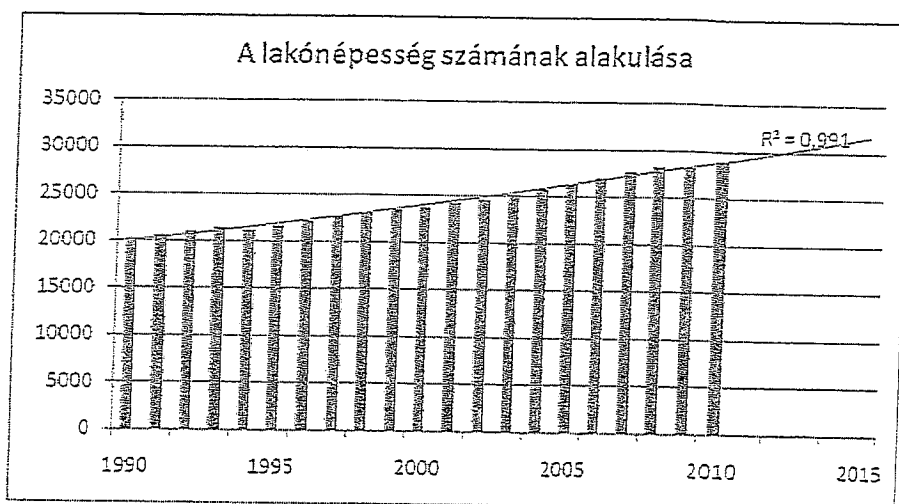
Évek	0-17 évesek száma (fő)	0-17 évesek aránya a teljes népességben belül (%)	18-59 évesek száma (fő)	18-59 évesek aránya a teljes népességben belül (%)	60-x évesek száma (fő)	60-x évesek aránya a teljes népességben belül (%)
2000. év	4 789	20,4%	15 113	64,3%	3 585	15,3%
2001. év	4 822	20,3%	15 184	63,9%	3 754	15,8%
2002. év	4 836	20,1%	15 339	63,6%	3 930	16,3%
2003. év	4 933	20,1%	15 521	63,1%	4 135	16,8%
2004. év	5 021	20,1%	15 716	62,8%	4 294	17,2%
2005. év	5 171	20,1%	16 104	62,5%	4 475	17,4%
2006. év	5 312	20,2%	16 340	62,1%	4 657	17,7%
2007. év	5 447	20,1%	16 710	61,8%	4 891	18,1%

Forrás: KSH

¹ Lásd Budaörs Város Intézményfejlesztési koncepciója – tervezési változat

Budaörs lakónépessége, ha lassabb mértékben is, de tovább fog nőni a következő időszakban. Az önkormányzat a lakosság szám további jelentősebb növekedését különböző előírásokkal (a beépíthetőség, a belterületek nagyságának, stb. szabályozása) lassíthatja, de a folyamatot magát – meggyőződésünk szerint – nem állíthatja meg.

Budaörs népességét a jelenlegi folyamatok alapján 2012-re 29 000 és 30 000 fő közé tehetjük.

Forrás: KSH

A fenti adatok birtokában megállapíthatjuk, hogy Budaörs lakosságának korösszetétele előnyösnek tekinthető. A Budaörsre újonnan betelepülő lakosság általában munkaképes korúakból tevődik össze, akik gyermekeikkel együtt költöznek a városba. Az öregedési index², amely 2005-ben még 68,9%, 2007-ben már 73,7% volt, valamint az idős népesség eltartottsági rátájának³ növekedése (2005-ben még 16,7%, 2007-ben már 17,2%) azonban hosszabb távon azt vetíti előre, hogy Budaörsön is, csakúgy, mint Magyarországon általában, növekedni fog az idős emberek aránya. Ez a tendencia, bár a következő öt évben nem ró jelentős többletterhet az önkormányzatra, azonban fontos üzenetet hordoz: a jövőben növekedni fognak a szociális költségek.

Az idős emberek arányának emelkedése mellett a gyermekkorúak lakosságon belüli aránya ellentétben, csökkenő tendenciát mutat, ami szintén belesimul a magyarországi tendenciákba. Ezt a folyamatot támasztja alá a gyermeknépesség eltartottsági rátájának⁴ folyamatos csökkentése is (2005-ben 24,2 %, 2007-ben 23,4%).

2.1.3 Budaörs migrációs adatai

Budaörsre Budapestről 1990 és 2004 között 15 039 fő érkezett. A bevándorlás üteme azonban folyamatosan csökken. A Budaörsről Budapestre vándorlók száma 1990 és 2004 között 8 934 fő. Az elvándorlás szintén csökkenő tendenciát mutat. 2007-ben 2276-an telepedtek le, míg 1780-an vándoroltak el Budaörsről.

² Öregedési index: az idős (65 éves vagy afélettei) népesség a gyermek (14 éves vagy az alatti) népesség százalékában.

³ Idősnépesség eltartottsági rátája: a 65 éves és idősebb népesség a 15–64 éves népesség százalékában.

⁴ Gyermeknépesség eltartottsági rátája: a 0–14 éves népesség a 15–64 éves népesség százalékában.

Budaörs éves vándorlási egyenlege nagy valószínűséggel továbbra is pozitív marad, várhatóan 400-600 fővel több ember telepedik le Budaörsön, mint ahányan elvándorolnak.

Budaörs teljes termékenységi arányszáma 1,31, azaz 100 budaörsi nő 131 gyermeknek adott életet. Ez alacsonynak mondható, bár Magyarországon az országos arányszám ennél is rosszabb, 1,29. A „Budaörs lakónépességének előreszámítása 2021-ig óvoda- és iskolakörzetenként” című dokumentum alapján megállapítható, hogy a reális előrejelzés szerint Budaörsön a kétgyermekes családmódel lesz a meghatározó, de jelentős számban lesznek egygyermekes családok is.

Budaörs lakónépességének várható élettartama 72,4 év a férfiak esetében, míg a nők esetében 79 év. Ezek az adatok jóval kedvezőbbek, mint a magyar átlagos várható élettartam. A fent már idézett dokumentum alapján a reális hipotézis 2021-re a budaörsi férfiak várható átlagos élettartamát 76,5 évben, míg a nők esetében 82,4 évben határozza meg. Ez az adat a 20 éves kitekintés során bír jelentőséggel: a budaörsi szociális és egészségügyi ellátórendszere többletterhek fognak idővel hárulni.

Összefoglalva: míg Magyarország népességének lassú fogyása figyelhető meg, addig Budaörsön, elsősorban a főváros irányából tapasztalható bevándorlás hatására, egy dinamikus és hosszantartó lakosságszám-növekedést tapasztalunk. Habár a lakosságszámnak a korábbihoz hasonló ütemű növekedése nem várható, a város önkormányzatának választ kell találnia arra kérdésre, hogy a megnövekedett lakosságszám milyen fejlesztéseket indukál – ezt az intézményi igények várható alakulása oldaláról áttekinti a készülő intézményfejlesztési koncepció –, illetve, hogy a lakosságszám további növekedésének elősegítése célja-e a városnak, vagy bizonyos adminisztratív eszközökkel megpróbál gátat vetni a további bővülésnek. E tekintetben kiemelkedően fontos a fenntarthatósági szempontok vizsgálata és figyelembevétele.

Végezetül érdemes arra is felhívni a figyelmet, hogy az új, betelepülő lakosok általában az aktív korosztályból kerülnek ki, akik gyermekeikkel együtt érkeznek Budaörsre. Ennek alapján a város öregedési indexe a lakosságszám fenntartható növekedését valószínűsíti.

2.2 Településszerkezet, lakóingatlanok és közműellátottság

2.2.1 Budaörs gazdaságföldrajzi adatai

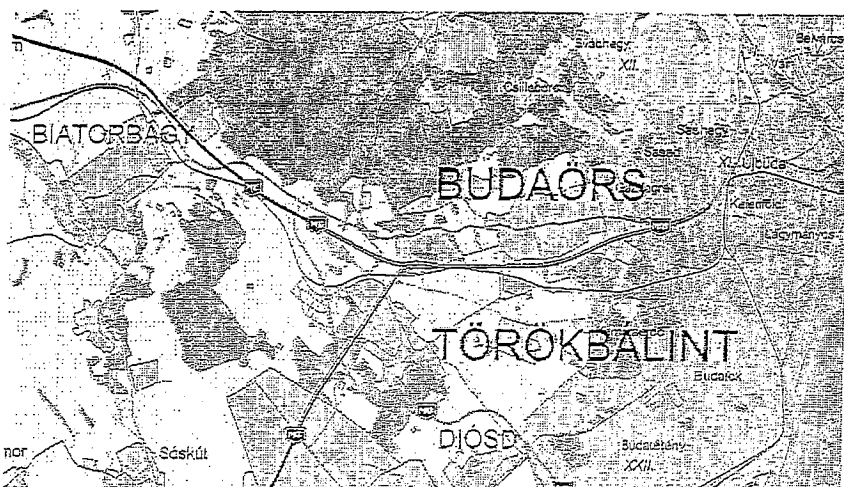
A jelen alfejezetben a következő szempontok szerint elemezzük Budaörs gazdaságföldrajzi adatait: területe, elhelyezkedése, fő újtjai, térbeli elhelyezkedése (településszerkezete és a lakosságának térbeli elhelyezkedése), lakásállományának szerkezete, közműellátottsága. Mindezek után Budaörs gazdasági adatainak elemzésére kerül sor, a következő szempontok alapján: a budaörsi vállalkozások száma és összetétele, munkanélküliségi adatok, az önkormányzat bevételeinek és kiadásainak nagysága és összetétele.

Budaörs területe 2009. január 1-jén: 23,59 km²

Budaörs elhelyezkedése

KSH [2006.]: Népessézési folyamatok a budapesti agglomerációban

Budaörs földrajzi fekvését alapvetően meghatározza, hogy a város Budapest agglomerációjához tartozik. A várost nem véletlenül nevezik Budapest nyugati kapujának, hiszen Budaörsön fut át az M1-M7-es autópálya, amely összeköti a fővárost Béccsel, illetve a Balatonnal. Budaörs egyedülálló fekvéséből adódik, hogy nem csak Budapest, de Bécs is közel fekszik hozzá: az autósútrán 1,5-2 óra alatt megközelíthető az osztrák főváros. Emellett a Budapest-Bécs vasútvonal is keresztezi a várost. Ezek az adottságok jelentősen hozzájárultak a város tökevonzó-képességéhez, hiszen egy nyugat-európai befektető számára fontos szempont, hogy magyar leányvállalata, telephelye mennyi idő alatt közelíthető meg. Ebből a szempontból a budaörsi repülőtér kiaknázatlan lehetőségeket rejt magában, amelyet a következő időszakban Budaörsnek, akár több környező településsel is összefogva, ki kell használnia. Budapest közelségét az agglomerációban található települések közül Budaörs tudta a leginkább kihasználni a fekvéséből adódó lehetőségeket és élni ezzel. Ehhez a

városvezetés innovatív, vállalkozó szellemiségére is szükség volt, amely a város kiváló adottságaival együtt vezetett oda, hogy ma Magyarország egyik legfejlettebb városa Budaörs, egyúttal az ország legfejlettebb kistérségének is a központja.

Budaörsöt nem csak egyedülálló közlekedési kapcsolatai, de természeti szépségei is kiemelik a hazai városok sorából. A Dunántúli-középhegységhez tartozó Dunazug-hegyvidék része a Budai-hegység, amelynek nevezetes helye a Budaörsi-medence. A város természeti szépségei: az Út-hegy, az Odvas-hegy, a Kálvária domb, a Tétényi-fennsík, a Kő-hegy, a Nap-hegy, a Tűzkő-hegy, a Törökugrató és a Kamaraerdő.

2.2.2 Budaörs főbb útjai

Budaörs főbb útjai az M1/M7 autópályák, az M0-as körgyűrű, és az 1. főút. Budaörs méreteihez képest még mindig kevés belső főúttal rendelkezik, ezért esetenként „egyutcsás városnak” is nevezik.

A város kiváló fekvésének és a városvezetés rendszerváltás óta megvalósított következetes gazdaságfejlesztési stratégiájának köszönhetően Budaörs gazdasági fejlődése töretlenül ível felfelé. Budapest közelsége tömegesen vonzotta ide a nagy kereskedelmi láncokat, amelyek meghatározó infrastrukturális fejlesztéseket hajtottak végre, illetve a város jelentős iparüzési adó fizetőivé váltak. A kereskedelmi láncok betelepülését elősegítette, hogy míg Budapest ódzkodott befogadni őket, addig Budaörs Város Önkormányzata partnereket és fejlődési lehetőséget látott bennük.

Az áruházláncok mellett több nem kereskedelmi tevékenységet folytató nagyvállalat is Budaörsöt választotta székhelyéül, elsősorban a város földrajzi elhelyezkedése, kiváló megközelíthetősége és relatívan alacsony iparüzési adója miatt. A korán betelepült cégek közül páran – elsősorban azok, amelyek az olcsó munkaerőre akartak alapozni – már elköltöztek, vagy terveznek költözni, míg más jelentős vállalkozások éppen az utóbbi időben döntöttek arról, hogy Budaörsre települnek.

Budaörs infrastrukturális beruházásainak tervezése során célszerű figyelembe venni a város úthálózatait egyre inkább leterhelő ingázó forgalmat. Ez reggelente a környező településekről beáramló és ugyanekkor Budaörsről Budapest felé kiáramló ingázókat jelenti, akik azután a késő délutáni órákban fordított irányban mozognak ugyanolyan leterheltséget okozva. Az úthálózat leterheltségét ugyanakkor nem csak kapacitásbővítéssel, hanem alternatív közlekedési lehetőségek biztosításával is csökkenteni lehet.

2.2.3 Térbeli szerkezet⁵

Budaörs térbeli szerkezetét megragadhatjuk a Településszerkezeti Terv alapján, azaz a város fizikai infrastruktúrája, épületei, útjai, közművei stb. szerint.

Budaörs Város Önkormányzatának Településszerkezeti Terve a következő kategóriákba sorolja be Budaörs egyes területeit: lakóterület (nagyvárosias, kisvárosias, kertvárosias), vegyes terület (központi, településközpont), gazdasági terület (kereskedelmi-szolgáltató, egyéb ipari terület), különleges terület (bevásárlóközpontok és nagy kiterjedésű kereskedelmi területek, nagy kiterjedésű sportolási és rekreációs területek, temetők), üdülőterület (hétvégi házas üdülőterületek).

A Településszerkezeti Terv alapján az egyes területek jelenlegi és tervezett nagysága a következő volt 2005-ben:

- Nagyvárosias lakóterület nagysága: 17,9 ha, amelyet a Településszerkezeti Terv alapján nem terveztek bővíteni.
- Kisvárosias lakóterület nagysága: 81,4 ha, amelyet 4,4 ha területtel bőví a Településszerkezeti Terv alapján.
- Kertvárosias lakóterület nagysága: 400,3 ha, amelyet 16,3 ha területtel kívánnak bővíteni.

⁵ Budaörs Város Önkormányzatának Településszerkezeti Terve alapján

- Településközponti vegyes területek nagysága: 68,9 ha, amelyet összesen 0,5 ha területtel kívánnak bővíteni.
- Központi vegyes területek nagysága 5,8 ha, amelyet nem kívánnak bővíteni.
- Kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területek nagysága: 246 ha, amelyet 15 ha területtel kíván az önkormányzat bővíteni.
- Egyéb ipari gazdasági területek nagysága: 65,5 ha, amely 6,6 ha területtel fog bővílni a Településszerkezeti Terv alapján.
- Üdülőterületek nagysága: 158,7 ha, amely 11 ha területtel bővül.
- Különleges területek nagysága: 146,6 ha, amely 71,7 ha területtel bővül.

Ezen változások egy része már megtörtént, más részei még feladatként jelentkeznek. A fenti adatok segítségével megállapítható, hogy a beépítésre szánt területek nagysága a 2005-ös állapothoz képest összesen 125,5 hektárral fog bővílni, amely 11,21 %-os növekedést jelent. Habár kettő kivétellel minden egyes terület-felhasználási egység növekszik abszolút értelemben, az arányokat tekintve más képet kapunk: kizárólag a különleges területek hányada nő, a többi részesedése visszaszorul. A különleges övezet növekedése kizárólag a sportolási és rekreációs területek bővüléséből adódik, amely tendenciát elemezni szükséges.

	A teljes beépített területhez viszonyított aránya az egyes terület-felhasználási egységeknek 2005-ben (%-ban)	A teljes beépítésre szánt területhez viszonyított aránya az egyes terület-felhasználási egységeknek a tervek szerint. (%-ban)
Lakóterület	44,63%	41,79%
Vegyes terület	6,67%	6,04%
Gazdasági terület	27,83%	26,76%
Üdülőterület	14,18%	13,63%
Különleges terület	6,69%	11,78%
Összesen:	100,00%	100,00%

Valójában a különleges területek aránya a Településszerkezeti Terv alapján majdnem megduplázódik Budaörsön. Ez a következő területeket érinti:

- a Muskáti utca menti terület;
- a Törökugrató Rezeda utca – Kökörcsin utca menti része;
- a Szilvás területe (a MÁV Budapest – Hegyeshalom vonaltól délre eső rész a közigazgatási határig);
- a Hosszúrét patak menti terület nyugati része;
- Kamaraerdőn a törzsgyümölcsös területe;
- a Mechanikai Művek területe menti ingatlan;
- a Tűzkőhegyi utca – Felső határ utca találkozásánál lévő ingatlan.

Az átsorolások a Csíki-dűlő egy részének belterületbe csatolása révén 2008. január 1-jétől a következő változásokat eredményezték:

1. tömb: Tárogató utca 7759-7765, 7818/2 hrsz-ú, 1ha 7864 m² - lakó
3. tömb: Tárogató utca - Hortenzia - Sóska utca 7767-7780/8 hrsz-ú, 3ha 1120 m² - lakó
4. tömb: Hortenzia -Orchidea - Fügefá -Séta utca 7780/5, 7781-8043/1 hrsz-ú, 6ha 3567 m² - lakó
5. tömb: Séta- Fügefá utca 8043/2-8068/2 hrsz-ú, 4ha 9644 m² - lakó
6. tömb: Fügefá -Som utca 8070/1-8084, 8144/5 -8147 hrsz-ú, 3ha 1848 m² - lakó
7. tömb: Som utca 8084/1-8110 hrsz-ú, 4ha 7504 m² - üdülő
8. tömb: Szüret utca 8111- 8142 hrsz-ú, 2ha 6265 m² - üdülő
9. tömb: Panoráma-Lejtő utca 8301/1-8321 hrsz-ú, 2ha 9205 m², területen - lakó
10. tömb: Lejtő-Panoráma utca 8319/2-8343/2 hrsz-ú, 3 ha 5996 m² - lakó

A rendelkezésére álló fejlesztési területek behatárolt nagysága miatt felvethető, hogy a város törekedjen a környékén található állami tulajdonban lévő területek megvásárlására. Ilyen tranzakcióra már a múltban is sor került, bár csak minimális területet sikerült ezzel megszereznie Budaörsnek.

Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy Budaörsön a beépített területek nagysága és aránya folyamatosan nő, ami a település városias jellegét növeli. A lakóterületeken a nagyvárosival szemben a kisvárosi jelleg erősödése figyelhető meg, ami egybeesik a városvezetés azon törekvésével, hogy Budaörs továbbra is hazánk legélhetőbb városai közé számítsa.

2.2.4 Budaörs szociális összetétele, szociális támogatások

Budaörs szociális térképe alapján megállapíthatjuk, hogy a város viszonylag homogén lakosságállománnyal rendelkezik a lakók szociális státusza alapján, amelyben az országos átlagot meghaladó arányban találhatók a felsőfokú végzettséggel rendelkezők. A gazdasági mutatókat elemezve látni fogjuk, hogy lakosság összetétele különleges helyzetet teremt Budaörsön: minthogy a városban gyakorlatilag nincs munkanélküliség és a szociálisan hátrányos helyzetű lakosság száma is rendkívül alacsony, a budaörsi önkormányzat támogatásainak címzettjei más településen döntően nem tartoznának a támogatottak körébe.

Míg a rendszeres szociális támogatások esetében az egy főre fordított támogatások mértéke nem tér el jelentősen a vizsgálatba vont további három településétől, addig az eseti támogatások mértéke jelentősen meghaladja a többi település átlagos támogatásának mértékét.

Budaörs, Budakeszi, Biatorbágy, Törökbálint és Gödöllő által nyújtott jelentősebb eseti támogatások egy főre jutó átlagos nagysága (Ft-ban) és a támogatásra kifizetett összeg évi nagysága a 2007-ben

Település	Lakásfenntartási támogatás egy főre jutó átlagos összege 2007-ben (Ft)	Átmeneti segély egy főre jutó átlagos összege 2007-ben (Ft)	Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás egy főre jutó átlagos összege 2007-ben (Ft)
Budaörs	57 278	27 829	9 039
Budakeszi	39 750	26 733	16 186
Biatorbágy	30 577	10 414	60 437
Törökbálint	38 600	21 091	24 532
Gödöllő	40 391	9 789	16 782

Település	Lakásfenntartási támogatásra kifizetett összeg (1000 Ft)	Átmeneti segélyre kifizetett összeg (1000 Ft)	Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásra kifizetett összeg (1000 Ft)
Budaörs	39 407	26 187	10 521
Budakeszi	1 908	2 406	2 088
Biatorbágy	1 590	3 145	12 450
Törökbálint	193	14 679	17 074
Gödöllő	23 225	10 367	52 897

Település	Település állandó népességének száma (2007)
Budaörs	27 048
Budakeszi	13 773
Biatorbágy	11 260
Gödöllő	31 690
Törökbálint	12 898

Forrás:KSH

2.2.5 Budaörs lakásállománya

Budaörs lakásállománya 2007-ben 9 800 lakásból állt. A lakásépítések üteme ingadozó, de a lakásállomány folyamatosan bővül. Az elmúlt tíz évben az épített lakásoknak ez előző évben építettekhez mért aránya 63% (1998) és 141% (2006) között ingadozott, és összességében csökkenő tendenciát mutat. Ez a tendencia 2006-ban megtört, ekkor az épített lakások száma (165 db) 41%-kal haladta meg a 2005. évben épített lakások számát. 2007-ben azonban az előző év magas adatai után 68,5 százalékkal tízéves mélyponton volt az új építések száma. Amennyiben a meglévő lakásállományhoz viszonyítjuk az évente épített új lakások számát, úgy a csökkenő tendencia felerősödik, hiszen a stagnáló, vagy egyre kevesebb épített lakás egy csökkenő ütemben, de egyre bővülő lakásállományhoz viszonyul. A korábbi növekedési ütem fenntartása természetesen hosszú távon nem lehetséges és nem is kívánatos, azonban Budaörs jelenlegi fejlettségi szintjén és a városban rejlő potenciális növekedési lehetőségeket is figyelembe véve indokolt lehet a bővülés ütemét fenntartani. Az újonnan épített lakások állományát azért is célszerű növelni, mert az nem kizárólag Budaörs lakosságának növekedését jelenti, hanem a lakásállomány minőségének javulását is.

Időszak	Épített lakások száma (üdülők nélkül) (db)
1998	129
1999	129
2000	135
2001	150
2002	141
2003	182
2004	154
2005	117
2006	165
2007	113

Budaörsön az újonnan épülő lakások több mint fele legalább négyszobás, ugyanakkor a budapesti agglomeráció nyugati szektorának települései még a budaörsi arányokat is meghaladják (57,7%).

A 2000 és 2007 között épített lakások és a négy vagy több szobás lakások száma valamint ezek egymáshoz viszonyított arányai Budapesten, Pest megyében, a Budapesti agglomeráció nyugati szektorában⁶ és Budaörsön

Közigazgatási egység	épített lakások száma (db)	négy és több szobás lakások száma (a három és fél szobásokkal együtt, üdülők nélkül) (db)	százalékos arány
Budaörs	1157	598	51,7%
Budapesti agglomeráció nyugati szektor	4752	2744	57,7%
Pest megye	51935	26379	50,8%
Budapest	60681	13271	21,9%

Forrás: KSH

A lakások komfortfokozat szerinti megoszlása Budaörsön, a Pest megyei városokban, Pest Megyében és Budapesten

	összkomfort	komfort / félkomfort	komfort nélküli és szükséglakás
Budaörs	79,1	13,6	7,3
Pest megyei városok	58,3	27,6	14,1
Pest megye	53,8	29,2	17,0
Budapest	60,8	33,1	6,1

Forrás: Studio Metropolitana: A kiegyensúlyozott fejlődésért! Budaörs város lakáskonceptiója

Budaörsön a lakások 79,1 százaléka összkomfortos, 13,6 százaléka komfortos vagy félkomfortos, 7,3 százaléka azonban komfortnélküli vagy szükséglakás. Az összkomfortos lakások aránya messze meghaladja a Pest megyei és budapesti átlagokat. Ezzel szemben a város gazdasági körülményeihez, lehetőségeihez képest magas a komfortnélküli és szükséglakások aránya, amelyek döntő többsége ráadásul frekvenciált helyen, a belvárosban található. Ez az állapot természetesen a szegregáció lehetőségét is magában rejt. Ugyan az említett arány csak fele a Pest megyei városok átlagának, azonban még mindig nagyobb mértékben vannak jelen ezek a rossz állapotú lakások, mint Budapesten.

Budaörs Város Önkormányzatának az elkövetkező öt évben kiemelt törekvése, hogy drasztikusan csökkentse a komfortnélküli és szükséglakások arányát a településen, és lakásállományának mind magasabb arányát tegye összkomfortossá. Az önkormányzat közvetlenül ugyan nem képes a lakások komfortfokozatának emelésére, azonban megvannak az eszközei arra, hogy a lakások tulajdonosait erre motiválja.

Ahogy a Studio Metropolitana által készített lakáskonceptió is megállapítja, a budaörsi lakásállomány adatai összességében kedvező lakáshelyzetről és életkörülményekről tanúskodnak. Az adatok arra utalnak, hogy a lakásügyek terén sem rövid, sem középtávon nem várhatók az önkormányzatot súlyosan megterhelő lakossági igények, krízishelyzetek.

Budaörs lakásösszetételét meghatározza, hogy lakosságának mintegy harmada lakótelepen él. A paneles technológiával készült épületek felújítása sikeres pályázatoknak köszönhetően jelentős arányban megtörtént, az épületek háromnegyedének energiatakarékos felújítása 2010-ig megoldódott. A beruházást az önkormányzat 770 millió forinttal támogatta, valamint az államra eső részt (egyharmad-egyharmad-egyharmad arányú a finanszírozás, ami az állam, az önkormányzat és a

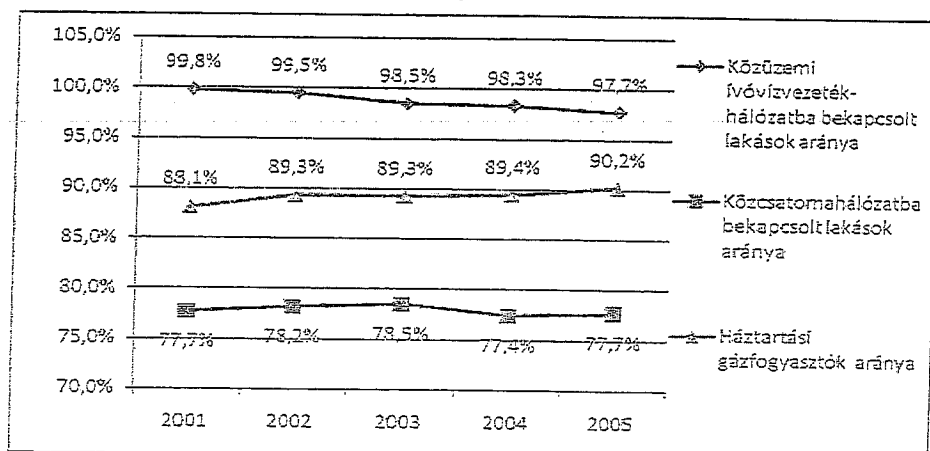
⁶ Nyugati szektor: Biatorbágy, Budajenő, Budakeszi, Budaörs, Herceghalom, Páty, Perbál, Telki, Tinnye, Tök, Törökbálint, Zsámbék

lakók között oszlik meg) is megelőlegezte. A nem pályázatnyertes épületek esetében hasonló konstrukciót ajánl az önkormányzat. Mindez jelentős költségvetési kihatással jár, különösen ha hozzávesszük, hogy a legalább ilyen fontosságú, viszont még költségigényesebb gépészeti felújítások még hátravannak. Ezen a területen továbbra is szükséges és tervezendő az önkormányzati forrás biztosítása.

2.2.6 Budaörs közműellátottsága és hulladékgazdálkodása

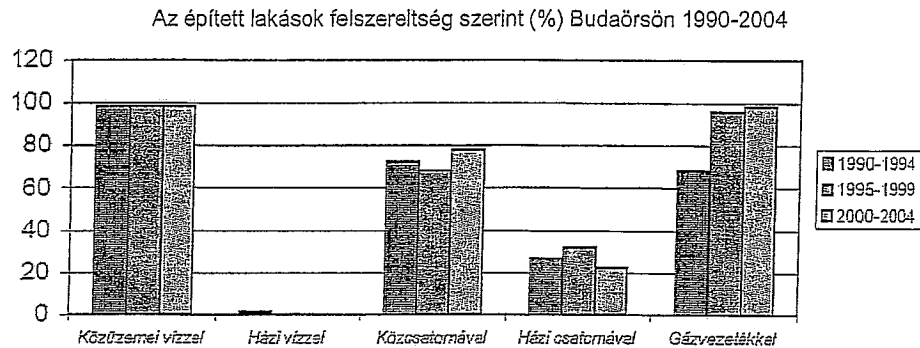
Budaörs az országos átlaghoz viszonyítva jól áll közműellátottságban. A vezetékes ivóvízhálózat (kb. 126,4 km hosszú volt 2007-ben) szinte minden háztartásba elér, csakúgy, mint a vezetékes gáz (kb. 148,2 km hosszú). A közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba (kb. 119,5 km hosszú) bekapcsolt lakások aránya azonban elmarad attól a szinttől, amelyet Budaörs fejlettsége alapján joggal elvárnánk. Ez azonban nem az önkormányzat hibájából fakad, hanem abból, hogy a település egyes területeinek, elsősorban a belvárosnak a lakossága nem veszi igénybe a közüzemi csatornahálózatot. Budaörs Város Önkormányzatának a következő években komoly érdeke fűződhet ahhoz, hogy a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások arányát a közüzemi ivóvízvezeték-hálózat arányának szintjére hozza. Ehhez elsősorban a lakosság ösztönzése szükséges, hiszen a csatornahálózat kiépítettsége jó, csupán a lakástulajdonosok egy része nem kíván rácsatlakozni a hálózatra. Ebben az esetben mind a pozitív, mind a negatív ösztönzők alkalmazása hatékony eszköz lehet az önkormányzat kezében.

Budaörs közüzemi szolgáltatásait (közüzemi ivóvízvezeték, közüzemi szennyvízvezeték, gázvezeték) elérő lakások aránya 2001 és 2005 között

Forrás: KSH

Az újonnan épített lakások esetében – mint ahogy az alábbi, a Studio Metropolitana tanulmányában szereplő ábra is mutatja – természetesen eleve jobb a helyzet: a közüzemi csatornahálózatra való csatlakozás aránya már 2004-ben is megközelítőleg 80%-os volt. 2005 óta az újonnan épített lakásokat kötelezően rá kell kötni a csatornahálózatra.

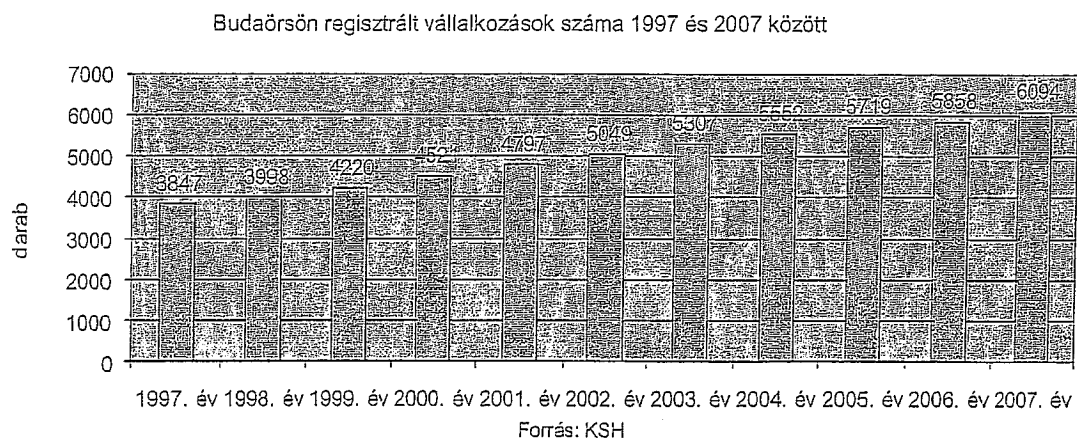

Forrás: Studio Metropolitana: A kiegyensúlyozott fejlődésért! Budaörs város lakáskonceptiója

2.3 Budaörs gazdasági potenciálja – várható önkormányzati bevételek és kiadások

Budaörs látványos gazdasági növekedése és gazdasági teljesítménye alapján⁷ joggal vált a magyar városok példaképévé. A város sikeres gazdasági fejlődésének egyik alapja, hogy a városvezetés képes volt proaktív módon a változások élére állni, és a város gazdasági szerkezetét folyamatosan módosítani az adott időszak kihívásaihoz. A gazdasági környezet tágabban értelmezett változásai (pl.: Magyarország az Európai Unió tagjává vált) és szűkebb (pl.: Budaörs szabad területei fogynak) változásai miatt a következő öt évben Budaörs ismét jelentős kihívásokkal néz szembe. E kihívásokra a városvezetés a Gazdasági Programban kíván választ adni.

2.3.1 Vállalkozások száma

⁷ A hátrányos helyzetű települések kiválasztására a KSH által 2006-ban készült országos felmérés szerint 17 jelzőszám alapján Budaörs bizonyult az ország legfejlettebb városának.

Budaörsön 2007-ben 6 094 darab vállalkozást regisztráltak. Az ábrából jól leolvasható, hogy a regisztrált vállalkozások száma dinamikusan növekszik a városban, aminek oka, hogy az önkormányzat tudatosan igyekszik vállalkozóbarát környezetet kialakítani⁸. A növekedés üteme 2,4 százalékos (2006. év) és 7 százalékos (1999. év) között ingadozik. 2003 és 2006 között a növekedés üteme lassú csökkenést mutatott, de 2007-re ismét 4 százalékkal növekedett a vállalkozások száma. A regisztrált vállalkozások számánál azonban kevesebb vállalkozás működik valójában a városban, hiszen Magyarországon jellemzően sokan tartanak fenn alvóvállalkozásokat.

Budaörsön működő vállalkozások nagysága a foglalkoztatottak létszáma szerint
1999 és 2007 között

Évek	0 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	1-9 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	10-19 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	20-49 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	50-249 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	250-499 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	500 és több fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)
1999. év	74	2 167	77	55	34	2	4
2000. év	95	2 373	82	55	31	4	5
2001. év	124	2 530	93	60	46	2	7
2002. év	131	2 805	106	75	40	3	6
2003. év	129	2 948	91	81	34	4	8
2004. év	133	3 045	105	84	34	4	8
2005. év	166	3 055	127	99	37	5	8
2006. év	155	3 185	125	97	47	7	7
2007. év	-	3363	127	91	55	8	6

Forrás: KSH

Budaörs, Biatorbágy, Törökbálint, Budakeszi és a Budaörsi Kistérség Többcélú Társulás területén
működő vállalkozások nagysága foglalkoztatottak száma szerint 2007-ben

Település / Kistérség	1-4 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	5-9 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	10-19 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	20-49 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	50-249 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	250-499 fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)	500 és több fős létszámmal működő vállalkozások száma (db)
Budaörs	3095	263	127	91	55	8	6
Biatorbágy	889	49	35	15	14	0	1
Törökbálint	1268	100	43	36	20	1	2
Budakeszi	1348	74	30	18	7	0	0
Budaörsi kistérség	7961	558	259	179	102	9	9

Forrás: KSH

Mint a két fenti táblázatból kiolvasható, Budaörsön több mint 3000 mikrovállalkozás található, amelyek 1-4 fő között foglalkoztatottal működnek. Habár az önkormányzat bevételeinek döntő többségét nem ezek a vállalkozások biztosítják – gondoljunk arra, hogy Budaörsön a 30 millió forint árbevétel alatti vállalkozások iparüzési adóját az önkormányzat 2007-ig elengedte – a munkaerőpiacon nagyon jelentős szerepük van.

⁸ Az Üzlettárs magazin 2005. júniusi *Városok versenyben a vállalkozásokért* című felmérése szerint Budaörs lett az év legvállalkozóbarátabb települése

Budaörs minden vállalkozási méret tekintetében magasan kiemelkedik a régiójában. Vállalkozásainak száma, tőkeereje messze kiemelkedik nem csak az országos átlagból, de a Budaörsi kistérség átlagából is. Budaörsön található a kistérség 18 legnagyobb foglalkoztatójából 14. Az 500 főt meghaladó foglalkoztatottal rendelkező 9 vállalkozás közül 6. Budaörs további erőssége, hogy a területén működő vállalkozások között a vizsgált településekhez viszonyítva itt található a legtöbb nagyvállalat, az összes vállalkozás 0,39%. Ez a Budaörsi kistérség átlagának (0,22%) majd duplája.

Budaörsön működő vállalkozások megoszlása egyéni vállalkozások, betéti társaságok, korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok között 1999-2007 (db és %)

Évek	Működő korlátolt felelősségű társaságok száma (db)	Működő részvénytársaságok száma (db)	Működő szervezetek száma (db)	Működő betéti társaságok száma (db)	Működő egyéni vállalkozások száma (db)
1999. év	723	28	12	684	937
2000. év	822	31	11	777	976
2001. év	914	34	11	846	1 023
2002. év	994	34	13	908	1 188
2003. év	1 094	32	11	966	1 157
2004. év	1 209	35	8	998	1 129
2005. év	1 319	34	10	982	1121
2006. év	1 453	42	7	1 020	1066
2007. év	1 559	50	7	1 012	981

Évek	Működő kft-k aránya az összes működő vállalkozások között	Működő rt-k aránya az összes működő vállalkozások között	Működő szervezetek aránya az összes működő vállalkozások között	Működő bt-k aránya az összes működő vállalkozások között	Működő egyéni vállalkozások aránya az összes működő vállalkozások között
1999. év	30,3%	1,2%	0,5%	28,7%	39,3%
2000. év	31,4%	1,2%	0,4%	29,7%	37,3%
2001. év	32,3%	1,2%	0,4%	29,9%	36,2%
2002. év	31,7%	1,1%	0,4%	28,9%	37,9%
2003. év	33,6%	1,0%	0,3%	29,6%	35,5%
2004. év	35,8%	1,0%	0,2%	29,5%	33,4%
2005. év	38,1%	1,0%	0,3%	28,3%	32,3%
2006. év	40,5%	1,2%	0,2%	28,4%	29,7%
2007. év	43,2%	1,4%	0,2%	28,0%	27,2%

Forrás: KSH

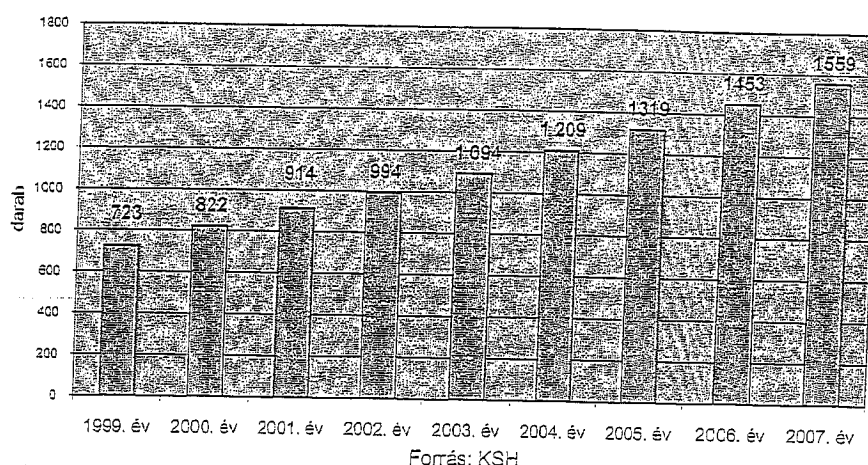
Amennyiben a jogi formák szerint vizsgáljuk a budaörsi vállalkozásokat, megállapíthatjuk, hogy a legkedveltebb vállalkozási forma a korlátolt felelősségű társaság, amely aránya az elmúlt évtizedben folyamatosan növekszik. Ez a folyamat várhatóan a továbbiakban felgyorsul, mivel a korlátolt felelősségű társasági forma bejegyzése nagymértékben egyszerűsödött, így várhatóan egyre többen alakítják át betéti társaságukat korlátolt felelősségű társasággá. Második helyen 2007-ben az egyéni vállalkozásoktól átvették a bt-k a dobogós helyet, noha utóbbiak aránya is csökkent az egy évvel korábbihoz képest, az egyéni vállalkozások terén azonban nagyobb volt a visszaesés. A

részvénytársaságok aránya növekedett az elmúlt két évben, a szövetkezeti forma ugyanakkor stagnáló.

A tőkenagyságot is figyelembe véve a részvénytársaságok szerepe is meghatározó Budaörs gazdasági életében, mivel a részvénytársaságok jelentős tőkével rendelkező vállalkozásként húzóerejévé válhatnak a város gazdasági növekedésének.

Ennek alapján érdemes jobban megvizsgálni a jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, azaz a korlátolt felelősségű társaságok (kft-k) és a részvénytársaságok számának alakulását is Budaörsön. Ahogy a következő ábrán látszik a korlátolt felelősségű társaságok számának növekedése a működő vállalkozások számának növekedési ütemét is felülmúlja, hiszen 2000 óta a korlátolt felelősségű társaságok száma majd megduplázódott a városban. A budaörsi székhellyel rendelkező részvénytársaságok száma 2007-ben 50 darab volt. Ez 2000 óta majd 61 %-os növekedést jelent, azaz 31-ről 50-re nőtt az rt-k száma. Fontos tudni, hogy a részvénytársaságok többsége valódi nagyvállalatokat takar, illetve azt is tudjuk, hogy a korlátolt felelősségű társaságok között is találhatóak multinacionális vállalkozások magyar leányvállalatát.

Budaörsön működő korlátolt felelősségű társaságok száma
1999 és 2007 között

Budaörs kiemelt gazdasági potenciálját a hazai települések között rövid távon nem veszélyeztetik kihívók. Azonban középtávon már akadnak versenytársai, elsősorban a Budapest nyugati agglomerációs övezetének más „kistigrisei”, így Törökbálint, ahol a közeljövőben több milliárdos beruházással lakóparkokat és az ehhez kapcsolódó szolgáltató tevékenységeket építenek ki, de ugyanez mondható el Budakesziről és Biatorbágyról is. Budaörs vezető szerepe tovább erősíthető, ha a város vezetése az elért eredményekre támaszkodva tovább folytatja eddigi következetes gazdaságfejlesztési stratégiáját, és a gazdasági szférát infrastrukturális és egyéb innovatív módon támogatja. Budaörs önkormányzata számára kiemelt feladat a következő öt évben, hogy biztosítsa az itt letelepedett vállalatok számára azokat a feltételeket, amelyek mellett e vállalkozások hosszú távon is Budaörsöt képzelik el otthonuknak. Az önkormányzatnak egyik célja lehet, hogy további, a szolgáltató szektorba tartozó, valamint fejlett technológiát alkalmazó és magas hozzáadott értéket termelő gazdasági társaságokat vonzzon Budaörsre. Mint az alábbi táblázatból látszik, a Budaörs környékén található feltörekvő településeken még a budaörsinél is nagyobb ütemben alakulnak vagy telepednek le társas vállalkozások. Egy ilyen felfokozott versenyhelyzetben azok a települések, amelyek nem képesek megújítani szolgáltatásaikat és újabb és újabb eredményeket felmutatni, gyorsan versenyhátrányba kerülhetnek a többiekhez képest.

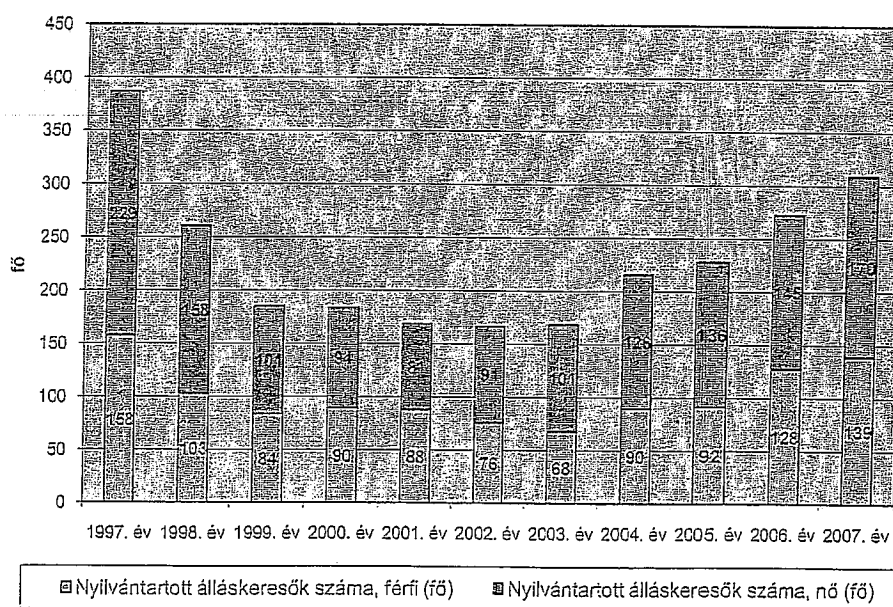
Az adott településen működő korlátolt felelősségű társaságok számának növekedése 2000 és 2005 között, százalékban

Közigazgatási terület	Az adott településen működő korlátolt felelősségű társaságok számának növekedése 2000 és 2005 között, százalékban
Budapest	136,67%
Pest megye	174,23%
Budapesti agglomeráció Nyugati szektor	177,91%
Budakeszi	156,44%
Biatorbágy	218,62%
Törökbálint	197,73%
Budaörs	160,46%

Forrás: KSH

Budaörsön a munkanélküliség nem jelentős probléma. A város 1,3 %-os munkanélküliségi rátával rendelkezett 2005-ben, s bár az állástalanok száma 2003. óta növekedést mutat, még mindig rendkívül kedvező az országos átlaghoz képest. A következő diagram alapján azt állíthatjuk, hogy várhatóan a következő öt évben sem válik kritikus tényezővé a munkanélküliség Budaörsön.

Budaörsön nyilvántartott álláskereső férfiak és nők száma 1997 és 2007 között

Forrás: KSH

A következő táblázat azt mutatja, hogy a munkanélküliség arányát tekintve Budaörs kiemelkedően jó mutatóját országos szinten ismét csak a Budaörsi Kistérség Többcélú Társulás további települései képesek elérni. Budaörs alapvető érdeke lehet ezért a Budaörsi Kistérség Többcélú Társulás és azon belül saját vezető szerepének megerősítése.

Munkanélküliségi ráta⁹ (2005-2007)

	2005.	2006.	2007.
Budaörs	1,2%	1,5%	1,6%
Biatorbágy	1,0%	1,5%	1,4%
Budakeszi	1,0%	1,1%	1,3%
Törökbálint	1,4%	1,6%	1,7%
Budapesti agglomeráció nyugati szektora	1,4%	1,6%	1,6%
Pest megye	2,5%	2,4%	2,7%
Budapest	1,7%	1,8%	2,0%
Magyarország	5,8%	5,7%	6,3%

Forrás: KSH

A budaörsi 1,6 %-os munkanélküliségi ráta azt jelenti, hogy a gazdasági szektor bizonyos szegmenseiben munkaerőhiány is fennállhat, azonban ezt a hiányt Budaörs a saját munkaerőpiacáról jelenleg nem képes pótolni. Ez is az oka annak, hogy Budaörs esetében az ingázás két irányba is megfigyelhető, egyrészt a budaörsiek Budapestre utaznak dolgozni, másrészt a környező településekről Budaörsre áramlik a munkaerő.

Érdekes az ingázók összetételét iskolai végzettség alapján is megvizsgálni. A vizsgálat alapján látható, hogy míg a Budaörsön lakó felsőfokú végzettséggel rendelkezők döntően Budapestre járnak munkába, addig a Budaörsre járó, de a Budaörsi kistérség egyéb településein lakók középfokú vagy ennél alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek.

A fenti információk ismeretében kérdéses, hogy Budaörs jelenlegi fejlődési pályáján célszerű-e munkaerő-igényes tevékenységet végző vállalkozásokat a városba csábítani, vagy döntően a magas hozzáadott értékű, tudás és technológia alapú termékek és szolgáltatások előállítására érdemes fókuszálni. Meggyőződésünk, hogy az utóbbi a helyes út.

2.3.2 Budaörs Város Önkormányzatának bevételei

Budaörs Város Önkormányzatának bevételei 2003-tól a következőképpen alakultak:

Évek	Önkormányzati szintű bevétel
2003	13 617 877 eFt
2004	10 832 287 eFt
2005	13 826 465 eFt
2006	15 993 109 eFt
2007	17 627 637 eFt
2008	19 338 380 eFt
2009	22 879 952 eFt

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámoló

A város bevételei a 2004. évet leszámítva folyamatosan növekedtek. A növekedés üteme 2005 és 2006 között majd 16%-os, és az azt követő években is 10 százalék körüli volt. Ez jelentős bevételbővülést jelent abszolút értékben is: évi átlagosan 2,4 milliárd forinttal több bevételt realizált a

⁹ A munkanélküliek aránya az aktív korú (15-64 év) népesség százalékában

város 2005 és 2009 között, mint az előző évben. Mi okozta a város bevételeinek dinamikus növekedését az elmúlt években?

Egyrészt Budaörs Önkormányzatának dinamikus bővülő adóbevételei, elsősorban az iparüzési adóbevételek jelentős növekedése. Másrészt, ha ingadozó mértékben is, de az állami hozzájárulás mértéke (személyi jövedelemadóból helyben maradó rész, a személyi jövedelemadó normatív módon elosztott része, normatív állami hozzájárulás, stb.) is növekedett az elmúlt évek során. Ezeket egészítették ki az önkormányzat gazdálkodása során keletkezett bevételek és a hitelbevételek. Amennyiben az egyes tételek arányait nézzük, úgy a következő kép bontakozik ki:

Budaörs Város Önkormányzatának egyes főbb bevételi forrásainak aránya az önkormányzat teljes bevételéhez viszonyítva

Évek	Helyi adóbevételek aránya a teljes bevételhez	Állami hozzájárulás aránya a teljes bevételhez	Pénzmaradvány és értékpapír értékesítés aránya a teljes bevételhez	Fejlesztési hitelek aránya a teljes bevételhez	Felhalmozási és tőke jellegű bevételek aránya a teljes bevételhez	Ezek összevont aránya a teljes bevételhez
2003	40%	9%	27%	0%	0%	76%
2004	56%	15%	4%	0%	2%	77%
2005	46%	12%	19%	13%	1%	91%
2006	51%	11%	9%	12%	9%	91%
2007	55%	11%	20%	4%	2%	92%
2008	53%	12%	21%	0%	1%	87%
2009	43%	8%	0,1%	0%	0,4%	51,5%

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámolója

A fenti táblázat alapján megfogalmazhatjuk, hogy Budaörs önkormányzatának legfőbb bevételi forrásai a helyi adóbevételek, ezek közül is elsősorban az iparüzési adó. Az állami hozzájárulás mértéke 2004-ben nőtt jelentősen arányaiban, majd a következő években lassú csökkenés mutatkozik arányaiban, amely azonban abszolút értékben növekedést mutat. Mind az értékpapír értékesítés bevétele, mind a felhalmozási jellegű bevételek igen volatilisek (változékonyak), nehezen becsülhetők előre. Amennyiben stabil és megalapozott adatokra kívánjuk a következő öt év bevételeit tervezni, úgy elsősorban a helyi adóbevételekkel és az állami hozzájárulással számolhatunk. Ezeket az önkormányzat hitelfelvételei és felhalmozási jellegű tőkebevételei kiegészíthetik.

2.3.3 Budaörs Város Önkormányzatának adóbevételei

Budaörs Város Önkormányzatának adóbevételei abszolút-értékben 2003-2009 között

Adónem	2003. évi bevétel eFt	2004. évi bevétel eFt	2005. évi bevétel eFt	2006. évi bevétel eFt	2007. évi bevétel eFt	2008. évi bevétel eFt	2008. évi bevétel eFt
Építményadó	371 476	387 708	462 723	697 498	780 539	814 757	835 309
Telekadó	293 365	198 036	156 618	139 889	125 464	165 008	181 798
Iparüzési adó	4623809	5 462 983	5 743 163	7 188 906	8730052	9229013	8 396 720
Pótlék, bírság	101 960	43 188	60 762	57 931	92 010	67 841	38 003
Gépjárműadó	129 325	212 268	240 455	277 470	415 769	441 547	442 476
Talajterhelési díj	-	-	1 451	1 903	2 811	2 793	2 774
Luxus adó						252	
Összesen	5519935	6 304 183	6665172	8 363 597	10146645	10721211	9 931 305

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámolója

Budaörs Város Önkormányzatának adóbevételei az előző évekhez viszonyítva 2003-2009 között

Adónem	2003. évi a 2002. évhez képest %	2004. évi a 2003. évhez képest %	2005. évi a 2004. évhez képest %	2006. évi a 2005. évhez képest %	2007. évi a 2006. évhez képest %	2008. évi a 2007. évhez képest %	2009. évi a 2008. évhez képest %
Építményadó	120,81%	104,37%	119,35%	150,74%	111,91%	104,38%	102,52%
Telekadó	120,20%	67,50%	79,09%	89,32%	89,69%	131,52%	110,18%
Iparüzési adó	112,39%	118,15%	105,13%	125,17%	121,44%	105,72%	90,98%
Pótlék, bírság	178,17%	42,36%	140,69%	95,34%	158,83%	73,73%	106,47%
Gépjárműadó	266,55%	164,14%	113,28%	115,39%	149,84%	106,20%	100,21%
Telajterhelési díj	-	-	-	131,15%	147,71%	99,36%	99,36%
Összesen	115,69%	114,21%	105,73%	125,48%	121,32%	105,66%	92,63%

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámoló

Budaörs bevételi forrásai nominálisan közel duplájára nőttek 2003 óta. 2008-ban a város saját bevételei már meghaladták a 10,72 milliárd forintot. Ez elsősorban a dinamikus bővülő iparüzési adóbevételeknek köszönhető, amely 2003 óta kétszeresére növekedett, és 2008-ban már megközelítette a 10 milliárd forintot. 2009-ben azonban már csökkenés volt tapasztalható a gazdasági válság és az egyik legnagyobb adózó elköltözésének hatására.

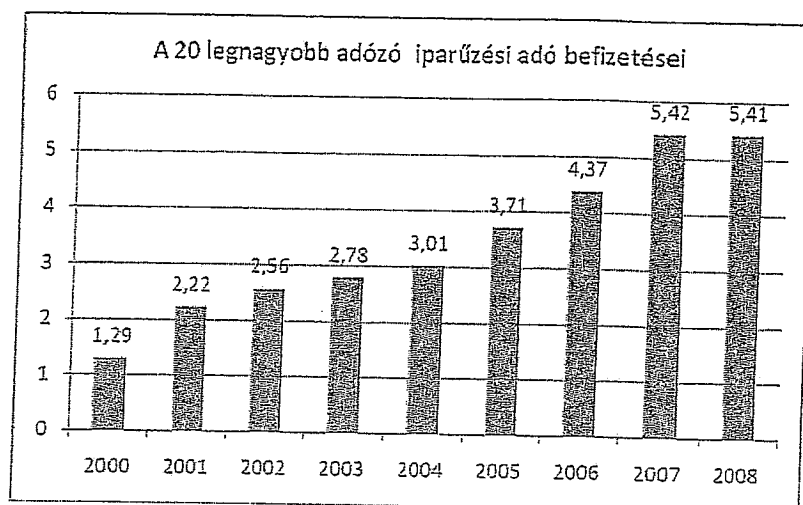
2006-ban Budaörs összes adóbevételének 86%-a származott az iparüzési adóból. Amennyiben egy Pearson-féle korrelációs indexet számítunk Budaörs összes adóbevétele és az iparüzési adóbevétele között, akkor $r^2=0,998$ értéket kapunk. Ez azt jelenti, hogy majdnem 100%-ban az iparüzési adótól függ Budaörs összes adóbevételének alakulása, azaz, ha becsülni tudjuk az iparüzési adó bevételeket növekedését, akkor becsülni tudjuk a teljes adóbevételt.

A rendelkezésre álló információk alapján az állapítható meg, hogy amennyiben az iparüzési adó valamilyen okból megszüntetésre kerül, úgy egy esetlegesen helyébe lépő új adófajta szintén a település gazdasági potenciáljával, vagyonával stb. lesz arányos, így mértéke (a beszedett adó összege) jelentősen nem térhet el a jelenlegi szinttől. Véleményünk szerint Budaörs kedvezményezett helyzete hosszabb távon is adottságnak tekinthető.

A jelenlegi gazdasági kilátások, azonban óvatosságra intenek azzal kapcsolatban, hogy számolhatunk-e úgy, hogy minden töretlenül megy majd tovább a következő időszakban.

Ahogy fentebb már jeleztük, a saját bevételek esetében az iparüzési adóból származó bevételek alapvetően meghatározóak. Az iparüzési adóbevételek Budaörsön impozáns mértékben nőttek az utóbbi években is: a Budaörsön letelepedett vállalkozások 2006-ban több mint 25%-kal több iparüzési adót fizettek a városnak, mint a 2005. évben, majd még 2007-ben is 20 százalék feletti volt a növekedés mértéke. 2008-ban már csak 5 százalékkal növekedtek az iparüzési adóbevételek, de még így is az országban – a fővárost nem számítva – Székesfehérvárt követve a második legtöbb iparüzési adó folyt be a város kasszájába, összesen 9 229 013 Ft. 2008-ban 4 747 iparüzési adóalannyal rendelkezett a város, amelyek közül a 20 legnagyobb vállalkozás fizette az iparüzési adó 58,62 %-át.

2009-ben azonban 9 százalékos csökkenés következett be az iparüzési adóbevételek területén.

Az iparűzési adó mértéke jelenleg 1,9%, amely a budapesti 2%-os iparűzési adónál kedvezőbb adózási feltételeket biztosít a budaörsi vállalkozások számára.¹⁰

Az iparűzési adó növekedését három tényező együttes hatása magyarázza. Egyrészt a működő vállalkozások száma továbbra is növekszik, másrészt a budaörsi vállalkozások bevételei is dinamikusan növekednek, illetve az iparűzési adó 1,7% 1,8%-ra majd azt követően 1,9%-ra történő emelése.

Itt érdemes röviden szólni a helyben maradó személyi jövedelemadóból származó bevételek nagyságának változásáról az utóbbi években.

Budaörs Város Önkormányzatának bevétele a személyi jövedelemadó helyben maradó részéből, illetve ennek évenkénti százalékos változása (t_1/t_0)

Évek	SZJA helyben maradó része	%
2003	522 556 eFt	
2004	585 522 eFt	112,05
2005	519 388 eFt	88,71
2006	635 078 eFt	122,27
2007	602 177 eFt	94,82
2008	671 031 eFt	111,43
2009	762 089 eFt	113,57

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámolója

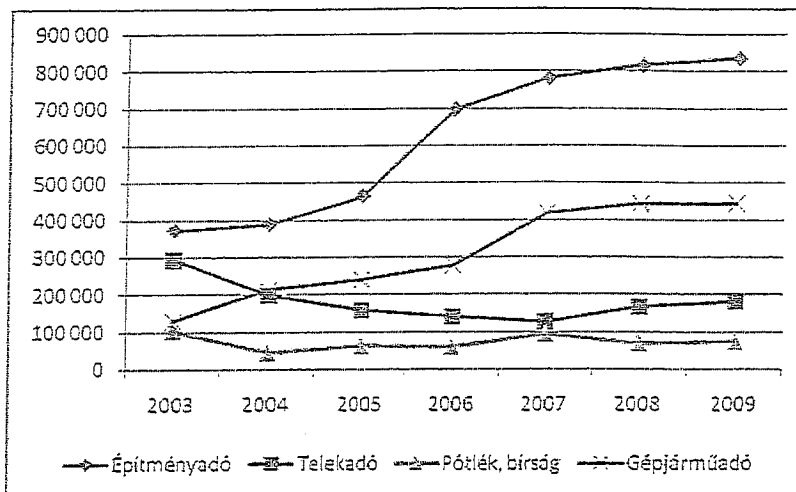
A helyben maradó személyi jövedelemadóból származó bevételek összege hasonló mozgást végez, mint az iparűzési adó. A fenti adatok alapján azonban azt láthatjuk, hogy míg azokban az években, amikor az iparűzési adó jelentősen növekedett (pl.: 2004/2003: 118,15%, 2006/2005: 125,17%, 2006/2007: 121,44%), a személyi jövedelemadó helyben maradó része csak szolidabb növekedést

¹⁰ 2007. december 31-én megszűnt azon vállalkozások helyi iparűzési adómentessége, amelyek 2004. január elseje előtt létesítették székhelyet vagy telephelyet Budaörs illetékességi területén és nettó árbevételük a 30 millió forintot nem haladta meg.

mutatott (pl.: 2004/2003: 112,04%, 2006/2005: 122,27%). Emellett volt olyan év, amikor az iparüzési adó nőtt (2005/2004: 105,13%, 2007/2006: 121,32%), miközben az SZJA helyben maradó része csökkent (2005/2004: 88,71%, 2007/2006: 94,81%). Mindebből arra a következtetésre juthatunk, hogy amennyiben az önkormányzatok finanszírozása személyi jövedelemadó alapúvá válna, úgy Budaörs bevételeinek növekedésének lassabb ütemével számolhatnánk.

Ahogy ezt a következő ábra is mutatja, Budaörs Város Önkormányzatának további adóbevételei is jelentősen bővültek az elmúlt időszakban. Azonban még a legdinamikusabban növekvő építményadó sem éri az iparüzési adó 10 %-át, csupán 9,7%-a annak.

Adóbevételek alakulása Budaörsön 2003-2009 között iparüzési adó nélkül

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003-2009. évi beszámolója

Az elmúlt időszak eseményei ugyanakkor arra is rámutatnak, hogy a város gazdasága nem sebezhetetlen. A Pannon elköltözése lényeges bevételektől fosztotta meg a várost, és ma már az is nyilvánvaló, hogy hasonló cégek idevonzásához nem feltétlenül elegendő a város földrajzi fekvése, szép táji környezete és meglévő jó hírneve. A stabilitás továbbnöveléséhez szükség van a jó hírnév fokozására, illetve a korszerű gazdaság színesítésére, az Integrált Városfejlesztési Stratégia által megfogalmazott „több mint bevásárlás” gondolat valóra váltására, a több lábon állás elősegítésére. A városnak a kulturális gazdaság területén is olyan célokra, beruházásokra és működő karakterre, egyéniségre van szüksége, amely Budapestről, és az ország más tájairól is vonzza programjaira a látogatókat.

A 2011-es évben az eddig vázolt pozitív tendenciák sajnálatosan megtörttek. A gazdasági válság hatására, valamint mivel megfelelő szabad terület hiányában elköltözött a városból a legnagyobb adófizető vállalkozás, a 2011-es bevételeket csupán a 2009-es kiadások szintjén tudta tervezni az önkormányzat. A 2011. évre tervezett önkormányzati szintű bevételek a 2010. évi bázishoz viszonyítva 15,7%-kal, 1.861.614 e Ft-tal csökkennek.

Összefoglalóan azt mondhatjuk: ahhoz, hogy Budaörs adóbevételei továbbra is nőjenek, aktív külső városmarketing munkára, sajátos kulturális profil megtalálására és felmutatására van szükség.

Budaörs város jövedelemtermelő-képességét a mostani gazdasági helyzetben is folyamatosan növelni kell, hiszen egyrészt a város által végrehajtott beruházások növelni fogják a folyó kiadásokat, másrészt csak a jövedelemtermelő-képesség fokozásával tartható fenn az a fejlődési ütem, amelyet a városvezetés célul tűzött maga elé Budaörs Integrált Városfejlesztési Stratégiájában és a különböző szakterületi fejlesztési dokumentumokban.

2.3.4 Budaörs Város Önkormányzatának kiadásai

Budaörs Város Önkormányzatának kiadásait foglaltuk össze a lenti táblázatban, illetve ábrán. A táblázatból kiolvasható, hogy Budaörs önkormányzatának kiadásai a 2003 és 2009 évek közötti öt évben 13,1%-kal nőttek. A növekedés több tényező együttes hatására következett be. Egyrészt a működési kiadások 73 százalékkal növekedtek, ezen belül a személyi juttatások 54,9%-kal, a dologi kiadások 94,9%-kal nőttek. Amennyiben jobban szemügyre vesszük a működési költségeket, megállapítható, hogy mind a személyi jellegű kiadások, mind a dologi kiadások évről-évre növekedtek. Különbség azonban, hogy a személyi juttatások esetében csökkenő ütemű növekedésről beszélhetünk, addig a dologi kiadások 2002 és 2006 között nőttek, majd csökkenés következett be, míg 2007-ről 2008-ra ismét 6,3 majd 2009-ben 13,5 százalékos növekedés volt tapasztalható.

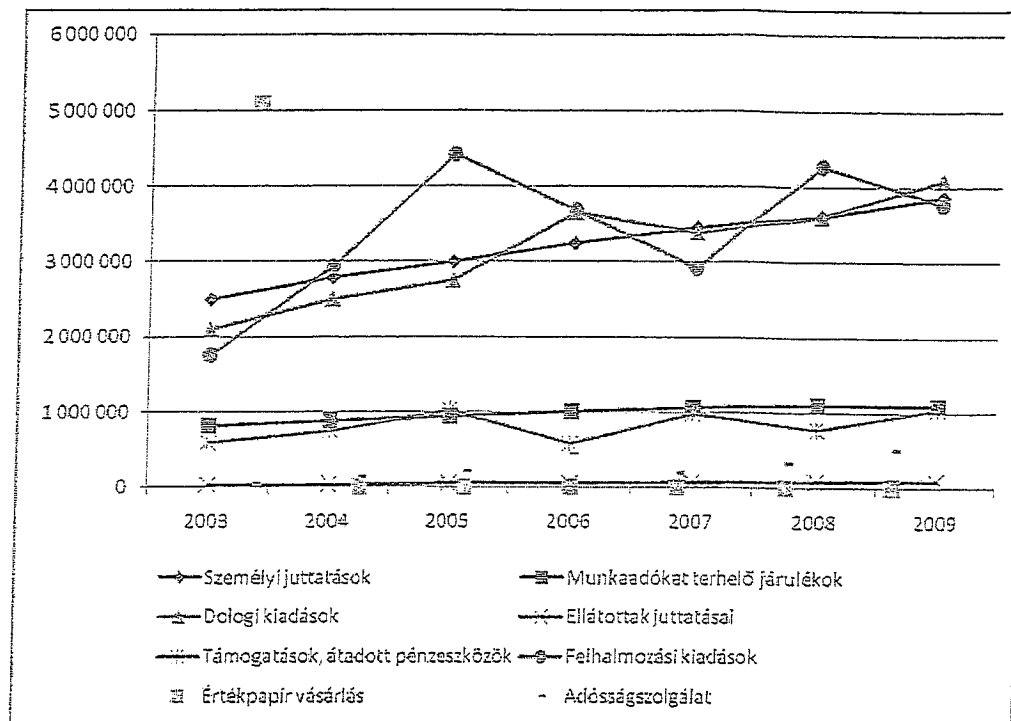
Budaörs Város Önkormányzatának kiadásai 2002 és 2009 között

	2003. év	2004. év	2005. év	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év
Személyi juttatások	2 504 223	2 790 824	3 002 596	3 248 791	3 465 573	3 612 593	3 878 045
Munkaadókat terhelő járulékok	814 044	887 907	943 849	1 006 005	1 060 439	1 104 607	1 095 480
Dologi kiadások	2 100 553	2 499 600	2 751 287	3 648 711	3 391 778	3 604 551	4 093 100
Ellátottak juttatásai	31 455	37 646	51 083	59 319	66 929	76 310	94 635
Szociálpolitikai ellátások és egyéb juttatások							285 158
Működési kiadások összesen	5 450 275	6 215 977	6 748 815	7 962 826	7 984 719	8 398 061	9 446 418
Támogatások, átadott pénzeszközök	590 175	752 224	1 027 712	580 270	983 111	773 942	1 049 262
Felhalmozási kiadások	1 752 659	2 940 759	4 430 829	3 677 198	2 919 222	4 277 261	3 780 006
Tartalék előirányzatok	0	0	0	0	0	0	0
Költségvetési kiadások összesen	7 793 109	9 908 960	12 207 356	12 220 294	11 902 052	13 449 264	14 296 006
Értékpapír vásárlás	5 090 097	0	0	0	0	0	0
Hiteltörlesztés	40 045	132 395	211 739	445 228	187 921	333 562	325 572
Város kiadásai összesen	12 923 251	10 041 355	12 419 095	12 665 532	12 074 973	13 782 826	14 621 578

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámolója

A fenti táblázatból látható, hogy Budaörs működési költségei 2009-ben a város teljes kiadásának 64,6 %-át tették ki. Habár a működési kiadások aránya 2003 és 2009 között 42-ről 65 százalékra növekedett, továbbra is messze alacsonyabb százalékokat képvisel, egy átlagos magyar önkormányzatnál, ahol a működési kiadások általában 75-90% között mozognak. Mindehhez hozzátehető, hogy Budaörs 2009. évi működési kiadásai (9 446 418 eFt) a működési bevételeinek (14 897 534) 63,4 százalékát tették ki, azaz a működési bevételei több mint 5 milliárd forinttal meghaladták a működési kiadásait.

Budaörs Város Önkormányzatának főbb kiadási tételei 2002 és 2009 között

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámolója

A működési költségek, ezen belül a személyi juttatások, a munkaadókat terhelő járulékok és a dologi kiadások növekedési üteme évenként, százalékban

	2004/2003	2005/2004	2006/2005	2007/2006	2008/2007	2009/2008
Működési költség (t_1/t_0)	114,05%	108,57%	117,99%	100,27%	105,18%	112,48%
Személyi juttatások (t_1/t_0)	111,44%	107,59%	108,20%	106,67%	104,24%	107,35%
Munkaadókat terhelő járulékok (t_1/t_0)	109,07%	106,30%	106,59%	105,41%	104,17%	99,17%
Dologi kiadások (t_1/t_0)	119,00%	110,07%	132,62%	92,96%	106,27%	113,55%

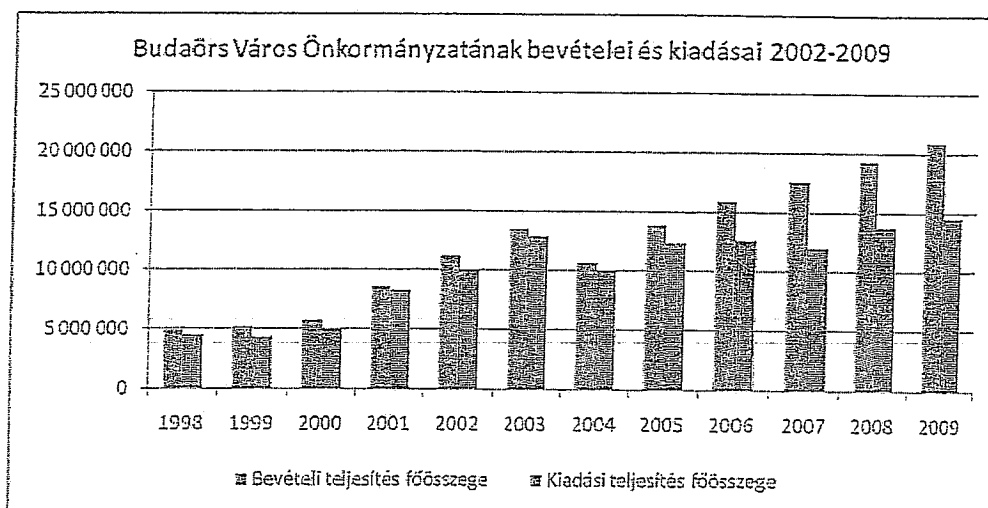
Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2009. évi beszámolója

A kiadások növekedése két okból következhetett be. Egyrészt a feladatok mennyiségének növekedéséből, másrészt a nyújtott szolgáltatások minőségének javulásából. Budaörs Város Önkormányzata által ellátott feladatok az utóbbi időben jelentősen nőttek, hiszen a Budaörs Kistérség Többcélú Társulása központjaként többletfeladatokkal kellett szembesülnie. A szolgáltatás minőségének vizsgálata során a Budaörs Város Önkormányzatának Polgármesteri Hivatalában végzett CAF teljesítményértékelési rendszer eredményeire támaszkodtunk. Ennek alapján megállapítottuk, hogy a város kiemelkedően magas szolgáltatási színvonalat biztosít az itt élők számára.

Érdekes azt is megvizsgálnunk, hogy Budaörs összes bevétele (1), helyi adóbevételei a normatív állami hozzájárulással valamint a megosztott bevételekkel kiegészítve (2), valamint kizárólag a helyi adóbevételei (3) milyen mértékben jelentettek fedezetet az önkormányzat kiadásaira (4) az utóbbi öt évben. Amennyiben az utolsó 8 évet nézzük, úgy a következő tendencia bontakozik ki a szemünk előtt:

Évek	Önkormányzati szintű bevételek ¹¹ e Ft-ban (1)	Helyi adóbevételek + Normatív állami hozzájárulás, megosztott bevételek e Ft-ban (2)	Helyi adóbevételek e Ft-ban (3)	Önkormányzati szintű kiadások e Ft-ban (4)	1/4 (%)	2/4 (%)	3/4 (%)
2002	11 238 681	5 349 269	4 710 960	10 086 655	111,4%	53,0%	46,7%
2003	13 617 877	6 646 021	5 390 609	12 923 251	105,4%	51,4%	41,7%
2004	10 832 287	7 744 808	6 091 915	10 041 355	107,9%	77,1%	60,7%
2005	13 826 465	7 944 402	6 423 170	12 419 095	111,3%	65,3%	51,7%
2006	15 993 109	9 501 655	8 083 992	12 665 582	126,3%	77,4%	63,8%
2007	17 684 972	11 283 967	9 730 876	12 074 973	146,0%	96,8%	80,6%
2008	19 338 380	11 993 877	10 279 412	13 782 826	140,3%	87,0%	74,6%
2009	22 879 952	10 811 078	9 486 054	14 621 578	156,5%	73,9%	64,9%

Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2003–2008. évi beszámolója

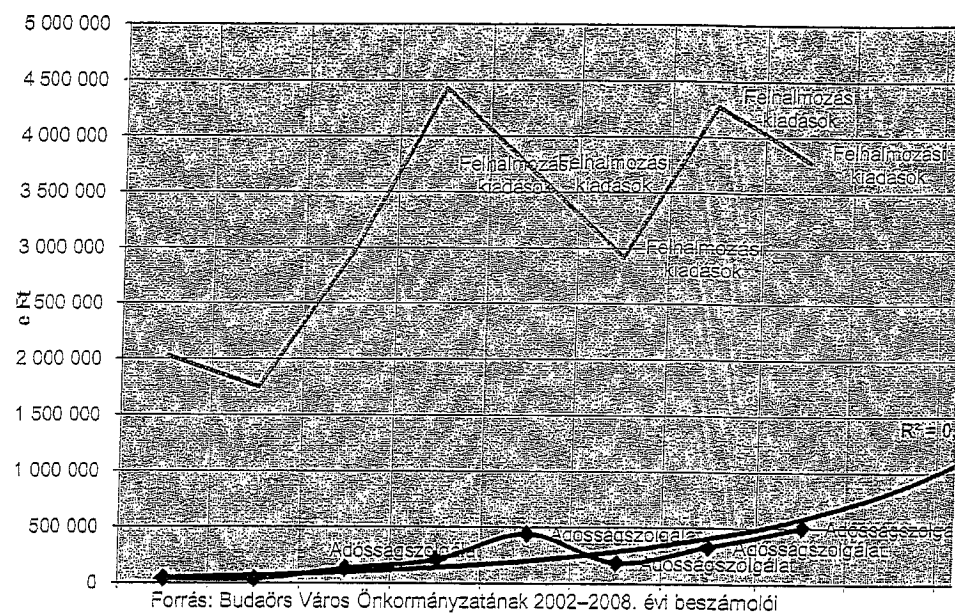
Forrás: Budaörs Város Önkormányzatának 2002–2009. évi beszámolója

A fenti táblázat és ábra alapján megállapíthatjuk, hogy az önkormányzati szintű bevételek jelentős mértékben meghaladták a kiadásokat, valamint hogy a kiadások dinamikája lényegesen alacsonyabb – 8 év alatt a korábban említett 13,1 százalék – a bevételek növekedésének dinamikájánál, amely 8 év alatt megduplázódott.

Ahogy a fenti táblázatból is kiderül, a költségek és az adóbevételek nagysága, bár ingadozást mutat évről évre, tendenciájában nem szakad el egymástól. A város saját bevételei arányaiban együtt nőnek a város kiadásaival, sőt az adóbevételek, valamint a normatív állami hozzájárulás a megosztott bevételekkel kiegészítve dinamikusabban bővül, mint az önkormányzat kiadásai.

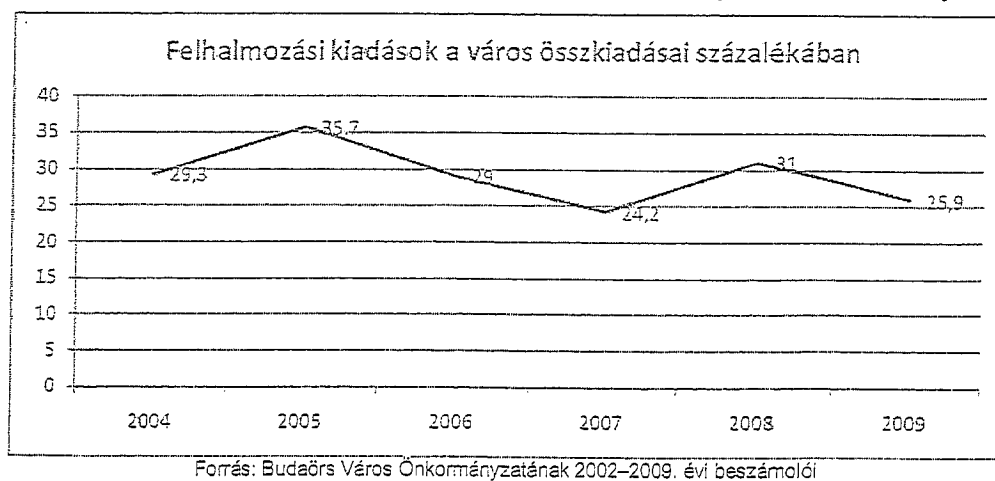
¹¹ A bevételek között jelentkezik a vagyongazdálkodás bevétele és az adott évi hitelfelvétel is

Budaörs Város Önkormányzatának felhalmozási kiadásai, valamint adósságszolgálat

A fenti ábra jól szemlélteti, hogy Budaörs város felhalmozási kiadásai 2002 és 2005 között dinamikusan nőttek, majd 2006-2007-ben visszaestek. 2008-ra ismét meghaladták a teljes önkormányzati kiadás 30 százalékát, majd 2009-ben újabb visszaesés következett.

Budaörs Város Önkormányzata felhalmozási kiadásainak aránya a teljes kiadásaihoz viszonyítva

A város felhalmozási kiadásai országos viszonylatban is kiemelkedők, 2005-ben majd 36%-át tették ki az összes kiadásnak. Ez az arány – az ingadozások ellenére is – azt mutatja, hogy a város

folyamatosan fejlődik, az önkormányzat gyorsan fejleszti szolgáltatásait, úthálózatát. A felhalmozási kiadásokat, amennyiben a város bevételei ezt lehetővé teszik, a továbbiakban is fontos magasan tartani.

A felhalmozási kiadások vizsgálata során fontos látni, hogy 2002-ben és 2003-ban Budaörs jelentős mennyiségű értékpapírt adott el, illetve vásárolt. 2002-ben az értékpapír eladás és vétel különbözete 1,6 milliárd forint bevételt eredményezett, amelyet a város beruházásokra fordíthatott. 2003-ban az értékpapír eladás és vétel különbözete minimális, nem haladja meg a 8 millió forintot. 2004 óta értékpapírok vételére nem került sor, jelentősebb értékpapír értékesítésre is csak 2005-ben, amikor az önkormányzat 1,7 milliárd forint értékben értékesített értékpapírokat. A fentiek ismeretében kijelenthetjük, hogy Budaörs önkormányzata 2004-től kezdődően stratégiát váltott, hiszen megtakarításai forratása helyett elsősorban a beruházásaira koncentrált. Fontos feladat mindezek mellett az értékpapír portfólió folyamatos (negyedéves, illetve éves) újraértékelése még a jelenlegi passzív értékpapír (befektetési) politika mellett is. Ez olyan minőségi csere lehetőségeket rejt, amelyek pusztán a lejáratú idő, a futamidő, illetve a devizanem proaktív megváltoztatásával, hozamnövekedést eredményezhet, a teljes portfólió értékének megváltoztatása nélkül. Ez a technikai áttekintés hasonló rendszerességgel és tartalommal történhet, mint a költségvetés tervezése, illetve a tervértékek módosítása.

Amint láttuk a beruházások forrása Budaörsön egyrészt a működési bevételek és kiadások pozitív szaldója (folyamatosan), értékpapír eladás és vétel pozitív egyenlege (2002-ben és 2005-ben), külső finanszírozás (2005-ben és 2006-ban) vagy tárgyi eszköz-, ingatlanértékesítés (2006-ban).

Budaörs kiemelkedő gazdasági helyzete következtében kiváló feltételekkel jut hitelekhez. Ezt a város vezetése mindeddig kihasználta, így a város mostanra kb. 4,2 milliárd forint hitelállománnyal rendelkezik. A hitelek kamatterhei, illetve a tőke törlesztése adósságszolgálatként jelenik meg a város költségvetésében.

Budaörs adósságszolgálatra fordított költségei a legutóbbi években csökkennek, azonban 2006-ban is a város összes kiadásának csupán 3,5 %-át tették ki, amely a magyarországi viszonylatban alacsonynak mondható.

	2002. év	2003. év	2004. év	2005. év	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év
Hiteltörlesztés / Város kiadásai összesen (%-ban)	0,40%	0,30%	1,30%	1,70%	3,50%	1,60%	2,40%	2,23%

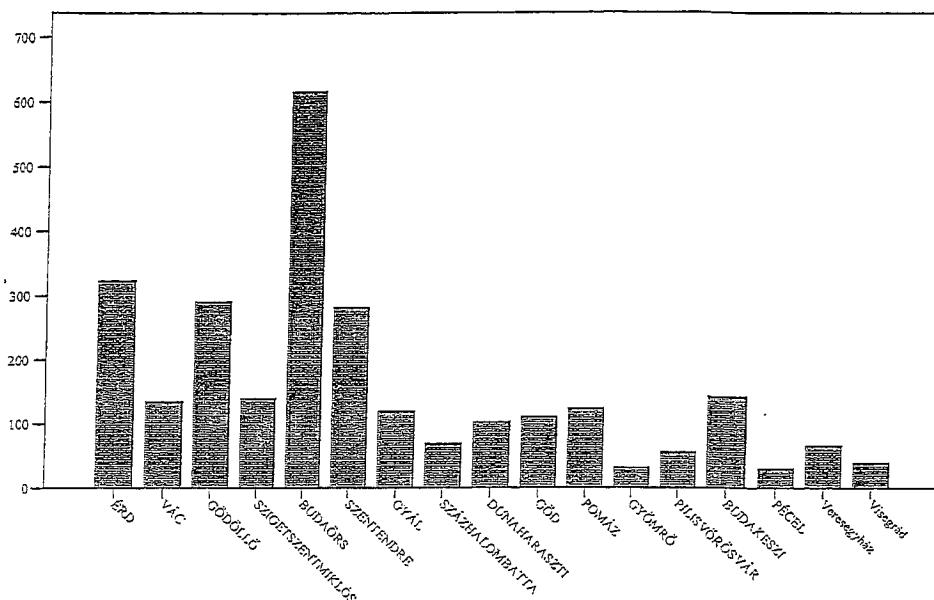
Amint látható, az adósságszolgálat aránya továbbra sem jelent nagyobb megterhelést az önkormányzat számára, hiszen a város eddigi hitelfelvételi politikáját visszafogottság jellemezte.

2.3.5 Erősségek Budaörs gazdaságában

Innováció

Innovatív kezdeményezések¹² száma a budapesti agglomeráció városaiban 1992-2001

¹² A különféle oltalmi formaként (ipari/formatervezési minta, növényfajta szabadalom, védjegy, eredetmegjelölés, szabadalom, használati minta) bejelentett kezdeményezések száma

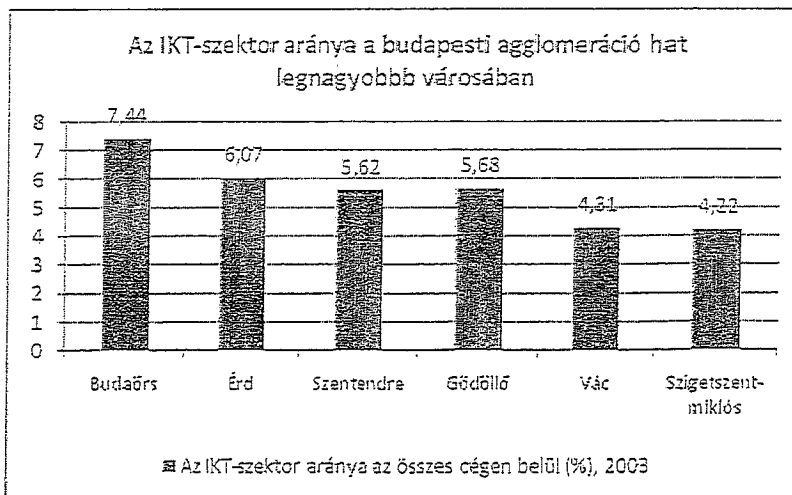

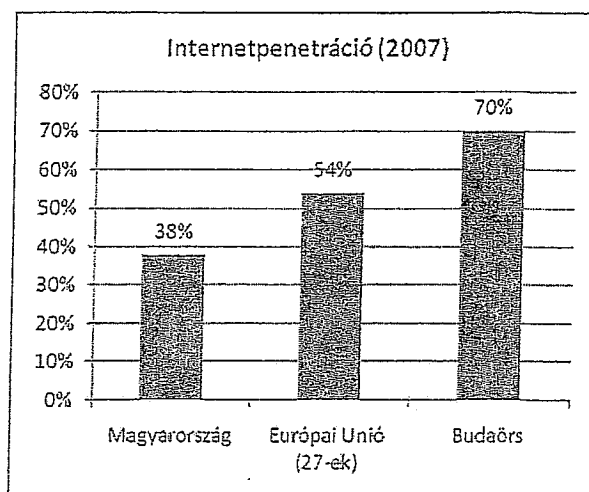
Forrás: MTA Nyugat-Magyarországi Intézet

Budaörsön, noha egyelőre nem működik felsőoktatási intézmény, az innovatív kezdeményezések – különféle oltalmi bejelentések – száma mégis olyan jelentős, hogy Pest megyében még a nagyhírű egyetemvárost, Gödöllőt is megelőzte a vizsgált időszakban. Erre az adottságra érdemes építeni, amikor a város meghatározza fejlesztési irányait. A K+F cégek idevonzása, itt tartása, minőségi kiszolgálása, számukra innovatív szolgáltatási környezet kialakítása a város fontos célja.

IKT-szektor

Szintén adottságként lehet építeni az IKT-cégek nagy arányú jelenlétére is a városban. Erőforrásként lehet építeni emellett a lakossági internethasználat kiemelkedő mértékére is.

Forrás: HST.hu Kutató és Tanácsadó Kft.

Idegenforgalom

A városban töltött vendégéjszakák száma alapján csak Visegrád előzi meg Budaörsöt Pest megyében, s noha országos szinten csak a 26. helyen áll ebben a tekintetben, csupa olyan turisztikai központ előzi meg, mint pl. Hévíz, Tihany, Zalakaros, Harkány, valamint megyei jogú városok. Ezért is figyelemre méltó, hogy a külföldi vendégek száma Budaörsön a legmagasabb a megyében, megelőzve Visegrádot, vagy Szentendrét is és országos szinten az első tíz között található. Az ide látogatók hosszabb itt tartózkodásra ösztönzése, ehhez minőségi szolgáltatás- és programkínálat biztosítása reális cél lehet az önkormányzat stratégiája során.

Terület (a fővároson kívül)	Külföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken 2007-ben (fő)
Hévíz	91362
Siófok	76771
Bük	65090
Hajdúszoboszló	57448
Győr	56037
Balatonfüred	50825
Szeged	43219
Budaörs	36226
Debrecen	35093
Eger	34360
Sopron	33888
Hegyeshalom	28527
Pécs	26052
Keszthely	22145
Törökbálint	21827
Miskolc	21220
Székesfehérvár	19924
Zalakaros	19863
Sárvár	19726
Mosonmagyaróvár	17693

Forrás: KSH

2.4 Az önkormányzat gazdasági érdekeltségei és intézményei

2.4.1 Gazdasági társaságok

Budaörs Város Önkormányzatának gazdasági társaságokban lévő tulajdoni részesedése 2006. december 31-én:

Társaság neve	Részvény névértéke Ft	Önkormányzati részesedés (%-ban)
AMFORA Kereskedelmi Rt.	13 970 000	5,01%
Fővárosi Vízművek Rt.	337 610 000	0,576 %
BTG Kft	242 220 000	100%
ÚTVASUT Rt f.a.	77 910 000	11,13%
Budaörsi Termál Kft	150 000 000	100%
Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Vagyongazdálkodási és Közfürdő Rt.	356 000	1,73%
Budaörsi Teniszcentrum Rt.	10 000	0,05%
TÖRS Kft.	1 530 000	51%
Centrum TISZK Nonprofit Kft.	200 000	16,667%
Összesen	823 806 000	

Budaörs önkormányzata több vállalatban is rendelkezik olyan részesedéssel, amelynek célja nem a részvények egy éven belüli eladása, hanem a hosszabb távú birtoklása és a vállalat üzletpolitikájának befolyásolása. Ezek közül a vállalkozások közül azokkal érdemes a Gazdasági Programban foglalkoznunk, amelyekben a város 50 %-nál nagyobb, meghatározó részesedéssel bír.

Ilyen vállalatból összesen hármat találunk: a Budaörsi Településgazdálkodási Kft-t, a TÖRS Csatornamű Kft-t és a Budaörsi Termál Kft-t.

A Budaörsi Településgazdálkodási Kft-t Budaörs Város Önkormányzata 1992-ben alapította. A BTG Kft, amely Budaörsön és Budakeszi területén a lakossági és közületi hulladékkezelést, illetve Budaörsön a szelektív hulladékkezelést, távhő- és melegvíz-szolgáltatást, park- és közterület-fenntartást, hőeltakarítást és síkosságmentesítést végez, átlagosan 120 főt foglalkoztat.

A BTG Kft az utóbbi években egymilliárd forint feletti árbevételt realizált, 2007-ben már az 1,3 milliárd forintot is meghaladták bevételei, ennek ellenére a vállalkozás igen szerény eredményt tud csak felmutatni, eredménye nullszaldósúnak mondható.

A távhő- és melegvíz-szolgáltatás a BTG Kft legfőbb bevételi forrása, amely minimális nyereséget termel a vállalat számára, mivel az árát Budaörs Város Önkormányzatának képviselő-testülete szabja meg. Az ár 35%-os alaplízból és 65%-os hődíjból áll.

A távhőszolgáltatás területén a legmodernebb rendszerrel rendelkezik a cég, így például az egyes épületeket fogyasztását külön mérik. A középtávú tervek elkészítése során figyelembe kell venni, hogy a távhőszolgáltatást végző gázmotor 2010-től a BTG Kft tulajdonába került. A motor gázból elektromosságot generál, amely során hő szabadul fel. Az elektromosságot az ELMŰ-nek értékesítik, míg a hulladékhő segítségével fűtenek.

A hulladékkezelés területén a BTG Kft számára jelentős lehetőségeket rejt a kistérségi együttműködés fokozása. Jelenleg a vállalat Budaörsön és Budakeszin végez hulladékgyűjtést, azonban ezt a tevékenységét a kistérség további településein is el tudná végezni.

A hőeltakarítás szintén a BTG Kft feladata, csakúgy, mint a budaörsi parkok és közterületek gondozása. Ezeknek a feladatoknak az ellátására évente állapodik meg a vállalat az önkormányzattal,

amely igen szigorú minőségi feltételeket szab meg a szolgáltatási szerződésben. Mind a két feladat ellátását a BTG Kft kistérségi szinten is el tudná látni, amely jelentős költséghatékonyságbeli növekedést jelentene, egyben Budaörs kistérségbeli szerepének erősödéséhez is hozzájárulna.

A 2003-ban alakult TÖRS Csatorna Üzemeltető és Szolgáltató Kft-ben, amelynek székhelye Törökbálint, Budaörs Város Önkormányzata 51%-kal rendelkezik. Budaörs szennyvízelvezető rendszere a Törökbálint közigazgatási területén található szennyvíztisztító-telephez csatlakozik, amely szintén Budaörs tulajdona. A TÖRS Kft. 51 százalékban tulajdonosa a TÖRSVÍZ Kft-nek (49%-ban tulajdonos a FCSM Zrt). A TÖRSVÍZ Csatorna Üzemeltető és Szolgáltató Kft tartja karban és üzemelteti Budaörs közcsonna-hálózatát, valamint a törökbálinti szennyvíztisztító-telepre szállítja a közcsonna-hálózathoz nem csatlakozott területekről a szennyvizet, és üzemelteti a szennyvíztelepet.

2.4.2 Intézmények

Közköztartási intézmények:

A. Budaörs Város Önkormányzata által fenntartott óvodák száma: 9 db. Ezek önálló gazdálkodású intézmények, gazdálkodási feladataikat a GESZ látja el. Az óvodai férőhelyek száma 1028. Az óvodák összesített szintterülete mintegy 7100 m², így egy beírt gyerekre 6,2 m² óvodai szintterület jut, ami a kívánatosnak mondható 8,0 m²-t lényegesen alulmúlja, elsődlegesen a kiszolgáló helyiségek tekintetében, így bővítésük a demográfiai változások nélkül is szükséges¹³. Emellett felújítási igény jelentkezik több intézményben.

1. - Csicsergő Óvoda / Kindergarten Piepmatze (Clementis L. u. 3.),
2. - Vackor Óvoda (Szabadság út 136.),
3. - Mákszem Óvoda (Patkó u. 2.),
4. - Holdfény Utcái Óvoda Kincskereső Tagóvodája (Szabadság út 64.),
5. - Csillagfűt Óvoda (Ifjúság u. 8.),
6. - Farkasréti Pagony Óvoda (Farkasréti út 52.),
7. - Zippel-Zappel Német Nemzetiségi Óvoda / Kindergarten Zippel-Zappel (Lévai u. 36.),
8. - Kamaraerdei Óvoda (Beregszászi u. 2.)
9. - Holdfény Utcái Óvoda (Holdfény u.31),

2008 őszén adtuk át az új 100 férőhelyes óvodát a Holdfény utcában, emellett megkezdődött egy új 150 férőhelyes óvoda tervezése is a Hársfa utcában.

B. Budaörs Város Önkormányzata által fenntartott általános és középiskolák száma: 6. darab (Ezek önállóan működő és gazdálkodó intézmények.)

1. 1. számú Általános Iskola,
2. Leopold Mozart Zeneiskola,
3. Illyés Gyula Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola,
4. Herman Ottó Általános Iskola és Logopédiai Intézet,
5. Bleyer Jakab Német Nemzetiségi Általános Iskola
6. Kesjár Csaba Általános Iskola

A Mindszenty József Római Katolikus Óvoda és Általános Iskola nem önkormányzati intézmény.

2010-ben adtuk át a 24 tantermes általános iskolát is, amely a Hársfa utcában épült.

¹³ Forrás: Budaörs Város Önkormányzat Intézményfejlesztési koncepciójának munkaanyaga

C. Szakszolgálati intézmény

(Ez önállóan működő intézmény, gazdasági feladatait a GESZ látja el.)

1. Nevelési Tanácsadó

Budaörs Város Önkormányzata által fenntartott közművelődési intézmények száma: 5 db.

1. Budaörsi Játékszín (önállóan gazdálkodó intézmény)
2. Gróf Bercsényi Zsuzsanna Városi Könyvtár (önállóan gazdálkodó intézmény)
3. Jókai Mór Művelődési Központ (Művelődési Ház és Közösségi Ház) (önállóan gazdálkodó intézmény)
4. Kamaraerdei Közösségi Ház
5. Bleyer Jakab Helytörténeti Gyűjtemény – Heimatmuseum (önállóan gazdálkodó intézmény, a Német Nemzetiségi Önkormányzat fenntartásában)

A budaörsi szociális intézmények száma 2: (Ezek önállóan működő intézmények, gazdasági feladataikat a GESZ látja el.)

1. Egyesített Bölcsőde (Pityang Bölcsőde, Százszorszép Bölcsőde),
2. Védőnői Szolgálat.

Sikeres pályázat eredményeként folyamatban van a Pityang Bölcsőde bővítése 60 + 20 férőhellyel, összesen 120 + 20 férőhelyesre.

A 2015-ig tartó időszakban az Intézményfejlesztési koncepció tervezete szerint a lakónépesség – és az egyes intézményeket igénybevevő korcsoportok – száma várhatóan 13-15 %-kal, 2020-ig pedig mintegy 24-26 %-kal növekszik majd a 2007. évihez képest, amelynek intézményfejlesztési következményeit a koncepció fejti ki.

Röviden érdemes ismertetni Budaörs Város Önkormányzatának Gazdasági Ellátó Szervezet (GESZ) tevékenységét, amely a budaörsi óvodák, valamint bizonyos kulturális intézmények gazdasági feladatait látja el. A GESZ-ben történik az önállóan működő intézmények költségvetésének összeállítása, gazdasági felügyelete, a beszámolók elkészítése, a könyvelés, a bérügylet és a házipénztár kezelése. A jelenleg GESZ által támogatott intézményekben nincs gazdasági vezető, de telepített házipénztár van, amellyel 10 naponként köteles az intézmény vezetője elszámolni. Az intézmények gazdasági vezetésének központosítása sok esetben jelentős gazdasági előnnyel járhat, amely törekvés jelenleg számos város önkormányzata esetében megfigyelhető. A GESZ feladatkörének kiterjesztése jelentős hatékonyságnövekedést eredményezhetne, ehhez azonban először ennek mind anyagi, mind személyi feltételeit meg szükséges teremteni.

Budaörsön az alábbi nemzeti és etnikai kisebbségek választottak önkormányzatot:

- > görög
- > német
- > örmény
- > román
- > ruszin
- > szlovák

Az önkormányzatok közül jelentőségében kiemelkedik a német, amelynek 2009. évi bevétele 174 597 e Ft volt. Ebből önkormányzati támogatás 117 513 e Ft, míg működési bevételei 25 109 e Ft-ot tettek ki. A német önkormányzat a fenntartója emellett a Bleyer Jakab Helytörténeti Gyűjteménynek is, amely 2009. évben 66,7 millió forintból gazdálkodott.

A többi kisebbségi önkormányzat átlagosan 6 millió forintból gazdálkodott 2009-ben, közülük legmagasabb összeggel – 7,6 millió forinttal – az örmény önkormányzat.

2.5 Kistérségi kitekintés

A Budaörs Kistérség Többcélú Társulásának tagjai

A Budaörs Kistérség Többcélú Társulása, a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló 2004. évi CVII. törvény felhatalmazása alapján, 2004. szeptember 28-án alakult meg. Jelenleg a következő települések részvételével működik:

- Budaörs,
- Biatorbágy,
- Budajenő,
- Budakeszi,
- Herceghalom,
- Páty,
- Pusztazámor,
- Sósút,
- Telki,
- Törökbálint.

A kistérségi társulás önálló jogi személyiség, amelyet a Polgármesterek Tanácsa vezet. A kistérségi társulás székhelye Budaörsön található.

A Budaörs Kistérség Többcélú Társulásának funkciói és feladatai

A Többcélú Társulás hármas funkciót lát el. Egyrészt önkormányzati feladatokat és hatásköröket vesz át, térségi közszolgáltatásokat (ellátási- és szolgáltatási rendszerek, intézményrendszerek szervezése, összehangolása, integrálása, intézmények közös fenntartása, működtetése, fejlesztése) szervez, másrészt államigazgatási feladatokat- és hatásköröket lát el, végül területfejlesztési feladatokkal rendelkezik, amely a kistérség területének összehangolt fejlesztését jelenti (fejlesztési tervek, programok, pályázatok készítése és megvalósítása).

A kistérségi társulás társulási megállapodása a következő területeken jelöl meg ellátandó feladatokat és hatásköröket:

- Humánszolgáltatási feladatok:
 - közoktatás (alapfokú nevelés-oktatás);
 - egészségügyi és szociális ellátás/szolgáltatás;
 - gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátás/szolgáltatás;
 - kulturális és közművelődési, művészeti tevékenység;
- Közszolgáltatási feladatok:
 - Hulladékgazdálkodás;
 - kéményseprő-ipari szolgáltatás;
- Közlekedési feladatok;
- Településrendezési-, fejlesztési feladatok;
- Műemlékvédelmi, helyi építészeti védelmi feladatok;
- Természet és környezetvédelmi feladatok;
- Településüzemeltetési feladatok;
- Térségi informatikai, tájékoztatási, információs rendszerek.

(Államigazgatási feladatokat és hatásköröket jelenleg nem lát el.)

A Budaörs Kistérség Többcélú Társulása által végzett feladatokat a következőképpen csoportosíthatjuk:

1. Térségi feladatok. (A Budaörsi kistérség társulási megállapodásában rögzített, a térség egészére kiterjedően ellátandó feladatok.)

2. Ágazati feladatok. (A Budaörsi kistérség társulási megállapodásában rögzített, valamint külön megállapodások keretében jóváhagyott, az egyes települési önkormányzatok képviselő-testületei által átruházott feladatok.)
3. Törvényi kötelező feladatok. (Törvény által kistérséghez telepített feladatok és hatáskörök.)

A Budaörs Kistérség Többcélú Társulás főbb jellemzői 2007-ben:

- A Budaörsi kistérség területe: 24 036 hektár
- Lakosságszáma: 83 319 fő

Forrás: KSH

A Budaörsi kistérség hazánk legprosperálóbb kistérsége, amely mind gazdasági, mind szociális szempontból kiemelkedő adatokkal rendelkezik. A kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311/2007. (XI. 17.) 2007-es kormányrendelet szerint a 174 kistérség közül a budaörsi a legfejlettebb az országban, mivel a KSH által számolt komplex mutató itt a legmagasabb.

A Budaörs Kistérség Többcélú Társulásban rejlő lehetőségeket a társulásban résztvevő települések eddig nem használták ki maradéktalanul. A közöttük lévő együttműködés fokozásával jelentős költségeket tudnának megspórolni, emellett a települési önkormányzatok szolgáltatásainak minőségét is javítani tudnák az együttműködés fokozásával. Budaörs Város Önkormányzata már a Budaörsi kistérség megalakulása óta motorja a kistérségi és agglomerációs együttműködésnek. Sajnos a települések közötti együttműködést hátráltatja, hogy a települések képviselőtestületeinek nem minden tagja rendelkezik megfelelő mennyiségű információval a kistérségben rejlő lehetőségekről. További hátráltató tényező, hogy a térség városai között fokozódó verseny alakult ki. Budaörs város vezetésének továbbra is mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy minden kistérségi település belássa, hogy hosszabb távon csak szorosan együttműködve tarthatják meg a jelenlegi, a magyar átlagot messze meghaladó gazdasági fejlettségüket.

A kistérség településeinek nem csak a saját településük érdekeit kell figyelembe venniük településfejlesztési stratégiájuk kialakítása során, hanem a kistérség egészének érdekeit. Ennek során a tervezett beruházásaikról, önkormányzati szolgáltatásaik-ellátásáról folyamatosan egyeztetniük kell, hogy a párhuzamosságokat kiküszöbölhessék, és a legmagasabb színvonalú szolgáltatást biztosítsák a kistérség minden lakosa számára. Kistérségi szinten lehetne kihasználni az oktatási intézmények, egészségügyi intézmények és kulturális, sport intézmények közös fenntartásából származó szinergiákat. Amennyiben a kistérségi települések a kistérség egészének gazdasági, szociológiai és demográfiai összetételét együttesen kezelik, úgy az együttműködésből minden település jelentősen profitálna.

Budaörs Város Önkormányzatának beruházási döntései során figyelembe kell vennie, hogy a kistérség települései eltérő fejlettségi szinten állnak. Az eltérő fejlettségi szintből eltérő stratégiák és fejlődési utak következnek, amelyeket a kistérségen belül egyeztetni szükséges. A stratégiák összehangolása érdekében a kistérségi települések gazdasági programjait is érdemes egyeztetni, hogy a beruházásokból származó szinergiahatások a kistérségen belül maximalizálódjanak.

Budaörs, mint a kistérség gazdaságilag, kulturálisan és közigazgatásilag vezető települése élenjár az együttműködés támogatásában. Az együttműködés következő szintjén az oktatási, egészségügyi, kulturális és sport intézmények együttes üzemeltetéséről is célszerű a településeknek megállapodniuk, illetve az önkormányzati szolgáltatások (hulladékgazdálkodás, önkormányzatiroda, stb.) közös ellátásáról is érdemes megegyezniük. Így például érdemes a művészeti oktatás közös támogatásáról, a színházak és sportlétesítmények fenntartásáról, az általános iskolák együttes üzemeltetéséről, az egészségügyi központok együttes fenntartásáról megegyezniük, hogy az ezekben rejlő szinergiákat kiaknázzassák.

A Budaörs Többcélú Kistérségi Társulás három nagyobb projektet kíván a következő öt évben megvalósítani: kerékpár utak hosszát jelentősen növelni szeretnék (1), a kistérségi úthálózat minőségét és hosszát jelentősen növelni kívánják a különböző közlekedési ágazatok összekapcsolásával (2), a kistérségi vízelvezető hálózatot kívánják kiépíteni (3).

1. A kerékpár utak kiépítése már jelenlegi is folyamatban van. Ennek során Budaörs körül már megtervezték a kerékpárút-hálózatot, amely amellelt, hogy a helyi közlekedést fejleszti, egyben turisztikai jelentőséggel és így gazdasági potenciállal is rendelkezik.

2. A kistérségi közlekedésfejlesztés, amely a kistérség harántiránti úthálózatának fejlesztését jelenti, kapcsolódik az elővárosi vasút koncepciójához. A projekt költségei a kistérségi iroda számításai szerint kb. 10 milliárd forintot tesznek ki. A projekt költségeinek felét a kistérség településeinek kell állniuk.

3. A harmadik projekttel kezelendő probléma nem kizárólag a Budaörsi kistérséget érinti, hanem a Zsámbéki medence egészét, valamint Budapestet. A felszíni vízelvezetés a Budaörsi kistérség majd minden településén problémát jelent, valahol nagyobb, valahol kisebb. A vízelvezető hálózat kiépítésének költsége a kistérségi iroda számításai szerint kb. 70 milliárd forint, amelynek felét pályázatokból lehetne fedezni.

A vízelvezető rendszer kiépítése során víztárolót szükséges építeni, amely segítségével a csapadékvíz tárolása megoldható. Mivel Budaörs 2010-től várhatóan a szennyvizét Budapest XI, XXI, XXII. kerületeivel valamint Érddel, Dióssdal, Százhalombattával, Tárnokkal és Budakeszivel közösen kezeli a Dél-Budai Regionális Szennyvíztisztítóban, így a csapadékvíz bevezetése a szennyvízhálózatba jelentősen nagyobb költséget fog eredményezni, mint jelenleg.

Budaörs város alapvető érdeke, hogy a Budaörsi kistérség felszíni vízelvezető hálózata az első projekt legyen, amelyet a Közép-magyarországi régióban megvalósítanak. Ennek érdekében minden lehetőséget meg kell ragadnia a város vezetésének.

Végezetül érdemes megemlíteni, hogy Budaörs számára további kihívást jelent, hogy a Budaörsi kistérség mellett a budapesti agglomeráció része is egyben, amely mára egyre inkább összefüggő területet alakot, és amelynek egyik legfejlettebb városa Budaörs. Sajnálatosan az agglomeráció nem hálózatosan fejlődött, hanem Budapest-centrikusan. A budaörsiek közül is jelentős számban vesznek igénybe budapesti szolgáltatásokat, illetve járnak a fővárosba dolgozni. Budaörs számára Budapest közelsége rengeteg előnnyel jár, amelyet a város vezetése az elmúlt 15 évben sikeresen kihasznál. A jövőben a Budapesttel való együttműködés mellett Budaörsnek szorosabb kapcsolatot kell kiépítenie az agglomeráció nyugati és észak-nyugati településeivel is.

Összegzőképpen megállapítható, hogy a Budaörsi kistérség hazánk egyik legfejlettebb és legfejlettebb kistérsége, amelynek vezető települése Budaörs, (bár 2010. november 18-a óta a kistérségi társulás elnöki funkcióját Budakeszi város polgármestere tölti be.) Budaörs gazdasági erejénél fogva kiemelkedik a kistérség többi települése közül, amelyre támaszkodva tovább erősítheti pozícióját a kistérségben. Budaörs számára az elkövetkező öt évben alapvető jelentőségű, hogy kistérségi vezető szerepét tovább erősítse, még annak árán is, hogy bizonyos bevételeivel a társulás további településeinek kedvez. A kistérségi együttműködés fokozása és az ebből származó szinergiák kihasználása minden kistérségi település érdeke. Budaörs, amely eddig is motorja volt a kistérségi együttműködésnek, továbbra is vezető szerepet vállal a kistérségi települések együttműködésének elősegítésében.

Budaörs város vezetése – észrevéve a kistérségi együttműködésben rejlő lehetőségeket – arra törekszik, hogy a város a kistérségi vezető szerepét megtartsa, ezzel is hozzájárulva ahhoz, hogy Budaörs városias jellege tovább fokozódjon, illetve a környékre települő vállalkozásoknak vonzó helyszínt biztosítson. Budaörs számára további lehetőségeket rejt magában, ha a társulásban végzett feladatok döntő többségét Budaörs a többi kistérségi településsel együttműködve végezné (pl.: közoktatási intézmények, kulturális- és sportintézmények, egészségügyi intézmények üzemeltetése). Az együttműködésből származó szinergiák minden település számára költségmegtakarítással és a szolgáltatási színvonal emelkedésével járnak. A kistérség megerősítését célzó budaörsi befektetések hosszabb távon mindenképpen megtérülnek, mivel ezek által a város stratégiai céljai hatékonyabban tudnak megvalósulni. Mindezek mellett Budaörs vezetésének tisztában kell lennie azzal, hogy a budapesti agglomerációban nemcsak a kistérségek, de a kistérségeken belüli települések is versenyeznek egymással, így Budaörs számára a vezető szerep megtartása elsődleges fontosságú.

Budaörs város 2010–2014-es gazdasági programjának figyelembe kell vennie a Budaörsi kistérségi Többcélú Társulás három kiemelt projektjét, amelyek megvalósulása jelentősen hozzájárulhat Budaörs város stratégiai céljainak eléréséhez.

Végezetül megállapítható, hogy Budaörs városnak, mint a térség gazdaságilag legerősebb városának kezdeményező szerepet kell játszania abban, hogy a budapesti agglomeráció nyugati részéhez tartozó települések szorosabb együttműködést alakítsanak ki egymással, és a területen végrehajtandó fejlesztéseiket összehangolják.

3 Helyzetértékelés

3.1 SWOT analízis

A SWOT analízis egy bevált eszköz arra, hogy egy szervezet vezetői átgondolják milyen erősségekkel, gyengeségekkel, lehetőségekkel és veszélyekkel kell szembenézniük a következő időszakban. A SWOT analízis a múlt eseményeinek feldolgozására épül, de a jövőre fókuszál, annak tudatos befolyásolását kívánja elősegíteni.

Budaörs város SWOT analízise a gazdasági program helyzetértékelő fejezetén, valamint az önkormányzat vezetőivel folytatott megbeszéléseken alapszik.

Erősségek

1. Budapest közelsége (A főváros nyugati kapuja)
2. Autópályák közelsége
3. Gazdasági potenciál / Magas beruházási hányad
4. Vállalkozásbarát környezet, alacsony adók
5. Lakosság magas iskolázottsága
6. Innovációra nyitott városvezetés
7. Kedvező demográfiai helyzet
8. Az oktatási, kulturális és sport infrastruktúra kiváló minősége
9. Ipari park fejlettsége
10. Polgármesteri Hivatal szolgáltatásainak kiváló minősége
11. Alacsony munkanélküliség
12. A lakosság magas vásárlóereje
13. Páratlan természeti környezet.
14. Magas innovációs potenciál
15. Országos élvonalba tartozó idegenforgalom

Gyengeségek

1. Belváros arculata nem tükrözi a város gazdasági erejét
2. Úthálózat leterheltsége Budaörsön belül
3. Úthálózat leterheltsége Budaörs és Budapest valamint a Budaörsi kistérség települései között
4. Minőségi (kötőtpályás) tömegközlekedés szűkössége
5. Nincs szabad ipari terület
6. Közmű-infrastruktúra kapacitása korlátos (felszíni vízelvezető rendszer)
7. Ingázók magas száma és az ingázás iránya
8. Felsőoktatási intézmény, kutatóintézet hiánya
9. Kevés belső zöldfelület
10. Autópálya által kettéosztott város

Lehetőségek

1. Tudásintenzív iparágakban tevékenykedő kis- és középvállalatok Budaörsre nagyszámú letelepedése
2. Felsőoktatási intézmény / kutatóintézet letelepedése
3. Legfejlettebb informatikai infrastruktúrával rendelkező várossá válás
4. Termálvíz hasznosítása
5. Reptér
6. Kistérségi szinergiák
7. Szabad, beépítetlen lakóterületek hasznosítása
8. Presztízs

Veszélyek

1. Konszenzusos városfejlesztési stratégia hiánya
2. Lassuló ütemű fejlődési lehetőségek
3. Önkormányzati finanszírozás kedvezőtlen változtatása a központi kormányzat részéről
4. A válság begyűrűző, tartós hatása
5. Kistérségi kistigrisek
6. Belváros szegregációja
7. Intézményhálózat túlterheltsége nem budaörsi lakosok által
8. Növekvő szociális és közbiztonsági kiadások
9. Nagy iparüzési adót fizető vállalkozások elvándorlása

3.2 Budaörs város erősségei

Budaörs város sikereit elsősorban annak köszönheti, hogy a fekvéséből adódó előnyöket a város vezetése az elmúlt 20 évben következetesen kiaknázta. Budapest közelsége, valamint a településen átfutó autópálya együttesen kínálta azokat a lehetőségeket, amelyek kihasználásával Budaörs ma megkérdőjelezhetetlenül hazánk egyik legfejlettebb települése. A város gazdasági erejét jelzi az önkormányzat kiemelkedően magas beruházási hányada, az egy főre jutó iparüzési adóbevételek a magyar városok között egyedülálló mértéke¹⁴, a városban működő vállalkozások számának dinamikus bővülése és a rendkívül alacsony munkanélküliségi ráta. Mindezeket a folyamatokat katalizátorként segíti a budaörsi ipari park, amely innovatív működésével támogatást nyújtott a város gazdasági fejlődéséhez.

Budaörs Város Önkormányzata a rendszerváltás óta tudatosan fejleszti szolgáltatásait, aktív, fejlesztő gazdaságpolitikát folytat, ezért egyértelműen szolgáltató önkormányzatként jellemezhetjük. A közvélemény-kutatási adatok szerint a város önkormányzata hazánk egyik mintakormányzata, minthogy szolgáltatásait mind a helyi lakosság, mind a vállalkozók kiváló minőségűre értékeli. Emellett a Polgármesteri Hivatal munkatársai is szívesen dolgoznak jelenlegi munkahelyükön, annak színvonalát, az Európai Unió által is elismert CAF vizsgálat eredményei szerint, kiválónak tekintik. Az önkormányzat úttörő szerepet töltött be az elektronikus ügyintézés bevezetésében, így mára a budaörsiek a Polgármesteri Hivatalt érintő problémáik döntő részét elektronikusan is képesek elintézni.

A város által fenntartott intézmények szakmai színvonala magasban megfelel a kor igényeinek. Nem véletlen, hogy a környező településekről is ezen intézmények szolgáltatásait veszik igénybe.

A város demográfiai helyzete szintén kiemelkedik a magyar városok átlagából. Miközben a város lakossága dinamikusabban növekszik, ez a növekedés nem jár együtt a lakosság gyors elöregedésével. A város lakosságának aktivitási rátája magas, az eltartottak aránya az országos átlaghoz képest alacsony. A kedvező képet kiegészíti a budaörsi lakosság átlag feletti iskolázottsága. Az újonnan Budaörsre telepedő lakosok általában a társadalom magas státuszú rétegéből érkeznek: felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, vezető beosztásban dolgoznak, és gyermekeikkel együtt érkeznek új lakóhelyükre.

Erősségként lehet építeni a Budaörsön már jelenleg is meglévő innovativitásra, az IKT-cégek nagy arányú jelenlétére és az internetpenetráció európai átlagot meghaladó mértékére. Az erőforrások számbavételénél érdemes említést tenni arról, hogy Budaörs kedvelt célpontja a külföldi látogatóknak, kiemelkedő a külföldiek látogatók száma.

Mindezekre az erősségekre támaszkodhat a város vezetése, amikor a városról elképzelt vízióját és gazdaságfejlesztési stratégiai célját meg kívánja valósítani.

3.3 Budaörs város gyengeségei

Budaörs város a felsorolt erősségek mellett gyengeségekkel is rendelkezik, amelyeket a városvezetésnek fejlesztési stratégiája kidolgozása során figyelembe kell vennie, és ezek megszüntetésére vagy csökkentésére kell törekednie.

Budaörs lakossága szociológiai összetétele alapján nem mondható homogénnek, és ez a település képében az itt élő különféle kultúrákban, értékrendekben is megmutatkozik. A város a hozzá hasonló, „faluból nőtt” Pest megyei városok között az élenjárók közé tartozik tényleges városiasodás nehéz és konfliktusokkal teli folyamatában, de ez a trend napi szintű konfliktusokkal jár, az inkább a tradíciókhoz kötődő hagyományos falusias életmódot követő „öslakosok”, és a várost gyakran csak alvóhelyként használó városias értelmiségi rétegek között. Beavatkozás nélkül féltő, hogy hosszabb távon a

¹⁴ Egy lakosra jutó helyi iparüzési adó bevétel 2008-ban: Budaörs: 333 482 Ft, Székhelybátta: 271 036 Ft, Tiszaújváros: 214 706 Ft, Paks: 175 232 Ft, Törökbálint: 138 429 Ft – Forrás: Magyar Államkincstár/KSH

településen egy szegregációs folyamat indul el: kialakul egy, a fejlett városrészeket kiszolgáló új központ, míg a belváros végérvényesen leszakad egyre romló épületeivel és életszínvonalával. A belváros elmaradottságának legfőbb oka nem a közszolgáltatások elérhetetlensége, hanem az, hogy a – jellemzően idősebb korú – lakosok gyakran nem veszik azokat igénybe. Jól tükrözi ezt a csatornahálózatra rákötött lakások aránya a belváros területén, amely jelentősen elmarad a város többi részén szokásos aránytól.

A belváros rehabilitációjától függetlenül a város felszíni vízvezető rendszerének fejlesztése nem tűr halasztást. A város értékei egy-egy nagyobb esőzés során komoly veszélybe kerülhetnek. Célszerűen kistérségi összefogás keretében érdemes megoldani Budaörs és a környező települések felszíni vízvezetését. Mindaddig, amíg erre nem kerül sor, a Frank-hegy lakóövezettől nyílvánítása nem reális cél, hiszen a beépítéssel a lebetonozott területek aránya nőne a hegyoldalban, ami tovább növelné a jelenlegi belterületek veszélyeztetettségét esőzések idején.

Furcsa kettősség jellemzi Budaörs közlekedését. Egyrészt az autópálya közelsége az egyik legfőbb erőssége a városnak, másrészt az úthálózat – sok szempontból az autópályán áthaladó óriási forgalom és az autópálya elhelyezkedése miatt – korlátozza a város további fejlődését. A fejlődési ütem fenntartása érdekében szükséges egy elkerülő út megépítése Budaörs és Budapest között – amely már folyamatban van – valamint a főváros felé és felől a tömegközlekedés színvonalának és mennyiségének drasztikus növelése. Ere elsősorban a kötőtpályás tömegközlekedés alkalmas, amelynek kiépítése túlmutat Budaörs lehetőségein, agglomerációs színű összefogást kíván. Budaörs belső úthálózatának leterheltségét szintén csökkenteni szükséges a jövőben annak érdekében, hogy a lakosság megfelelő körülmények között közlekedhessen a városon belül. Szintén a város lakosságának életminőségét javítja, ha az autópálya felett újabb felüljáró épül, hiszen így az autópálya által szétszakított városrészek könnyebben megközelíthetőekké válnak. Ezzel a megoldással ráadásul a csúcsidőben a városba benyúló dugók számát (és a lakosságnak így okozott kellemetlenségeket) is jelentősen csökkenteni lehetne.

Budaörs gazdasági növekedését erősen behatárolja, hogy extenzív módon már nem képes növekedni, mivel a szabad ipari területei elfogyóban vannak. Ez a gyengeség egyben egy lehetőséget is rejt magában: meg kell találni az intenzív növekedés módját.

Az ingázók magas száma ugyan probléma az úthálózat leterheltsége miatt, azonban egy agglomerációhoz tartozó település esetében az ingázás természetes jelenség. Sokkal inkább gyengeségnek kell tartanunk az ingázók iskolai végzettség szerinti összetételét. Amíg Budaörsről Budapestre elsősorban szellemi foglalkozású és magas iskolázottságú munkavállalók áramlanak, addig Budaörsre a vonzáskörzetébe tartozó településekről jelenleg inkább középfokú vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkező munkavállalók érkeznek. Budaörs stratégiájának választ kell adnia arra a kérdésre, hogy hogyan képes megfelelő státusú munkahelyeket biztosítani a térségben élő magasan kvalifikált csoportoknak, hogy – a jó adófizetők körébe tartozó – munkahelyeik minél inkább a városban működjenek – és fizessenek adót.

3.4 Budaörs város fejlődési lehetőségei

Budaörs város lehetőségei, a település erősségeire építve, kiemelkedően kedvezőek. Amennyiben a város képes az extenzív növekedésről az intenzív növekedés szakaszába lépni, úgy a fővárosi agglomeráció dinamikus centrumává válik, amely a gazdasági erő folyamatos növekedése mellett egy térségi, adminisztrációs központi szerepet jelent. Ennek eléréséhez a külső környezet által biztosított előnyök kihasználása alapvetően fontos. Budaörs magasan képzett lakossága és kiváló infrastrukturális ellátottsága alapján képes öthont biztosítani olyan tudásintenzív iparágakban tevékenykedő, magas hozzáadott értéket termelő vállalkozásoknak, amelyek amellelt, hogy nem helyigényes és környezetszennyező tevékenységét folytatnak, foglalkoztatni tudják a helyi munkaerőt. Amennyiben elégséges számú ilyen vállalkozás települ le Budaörsön, úgy ez a folyamat öngerjesztővé válik, azaz olyan külső externáliák keletkeznek, amelyek alapján egyre több hasonló tevékenységgel foglalkozó vállalkozás települ le a városban. Az ehhez szükséges kritériumokat a Gazdasági Program következő fejezeteiben részletesen is kibontjuk.

E folyamatot gyorsítandó kutatóintézet és/vagy felsőoktatási intézmény letelepedése kívánatos Budaörsön, amely részben a városba települt vállalkozások számára nyújt szolgáltatásokat, vagyis az

által végzett alap kutatások eredménye, illetve az általa képzett munkaerő e magánvállalkozásokba áramolhat.

Budaörs számára jelentős lehetőséget rejt magában a nemrég felfedezett termálvíz hasznosítása. A termálvízre épített egészségügyi és turisztikai ipar bővítése azon ágazatok számát, amelyek jelentős gazdasági súllyal rendelkeznek a városban. A termálvíz további előnye, hogy általában jelentős magántőkét tud megmozgatni, így a város aránylag kis befektetéssel jut jelentős eredményekhez.

Egy város gazdasági erejének és a lakosságának életkörülményeit alapjaiban határozza meg a település közlekedési infrastruktúrája. Amennyiben Budaörs a közelben fekvő további településekkel karöltve képes a Budaörsi Repülőtérben rejlő lehetőségeket kihasználni (mindenekelőtt a külföldi működő tőke beáramlásának elősegítése révén), úgy az hozzájárulhat Budaörs városi jellegének megerősödéséhez, egyben gazdasági erejének fokozásához.

Budaörs, mint a Budaörsi kistérség gazdasági, kulturális, adminisztratív központja rendelkezik azokkal az eszközökkel, amelyek segítségével a kistérségi együttműködésből eredő szinergiákat eredményesen ki tudja használni. A felmerülő szinergiák sokrétűek lehetnek: az intézményhálózat közös üzemeltetése, a közös beszerzések, az adminisztrációs feladatok közös ellátása stb. mind jelentős hatékonyságjavulást eredményezhet. A kistérségi együttműködés azonban nemcsak költségcsökkentési előnyökkel járhat, hanem javuló szolgáltatási minőséggel, közösen egyeztetett fejlődési úttal is. Amennyiben a kistérségi városok a közöttük lévő verseny ellenére kooperációra is hajlandóak, úgy hosszú távon is a Budaörsi kistérség lesz Magyarország legfejlettebb és leggazdagabb kistérsége, amelynek települései együttesen jobb eredményt érhetnek el, mint külön-külön.

3.5 Budaörs város fejlődését veszélyeztető tényezők

Budaörs fejlődési lehetőségeit leginkább a politikai megosztottság veszélyezteti. Amíg a politikai oldalak nem képesek megállapodni egy hosszú távú városfejlesztési stratégiában, addig a politikai széthúzás miatt mind a tervezésben, mind a megvalósításban rosszul fog teljesíteni az önkormányzat. Fontos látni, hogy a politikai csatározások miatti döntésképtelenség még a legjobb hivatali munkáját is erőteljesen hátráltatja.

Budaörs ma már Magyarország egyik legfejlettebb települése. Így érthető, hogy fejlődési üteme csökken, hiszen egyre magasabb bázisról indul, míg szabad, felhasználható területi kapacitásai egyre szűkösebben állnak a rendelkezésére. A fejlődés ütemét csak egy radikális paradigmaváltás segítségével lehet a jelenlegi szinten vagy annál magasabb szinten stabilizálni. Ennek során az extenzív gazdaságfejlesztési stratégiából a városnak intenzív gazdaságfejlesztési stratégiára kell áttérnie. A város új gazdaságfejlesztési törekvéseinek középpontjában a logisztikai központok helyett a magas hozzáadott értéket előállító, kutatással és fejlesztéssel foglalkozó vállalatok lesznek. A stratégiaváltás együtt járhat bizonyos vállalkozások elvándorlásával, illetve az iparági struktúra átalakulásával a városon belül. Az önkormányzat új stratégiája azonban hosszabb távon egy magasabb szintet eredményező fejlődési pályára állíthatja Budaörsöt.

Még ezzel a stratégiával sem kerülhető el, hogy a Budaörsi kistérség kistigrisei, Törökbálint, Biatorbágy, Budakeszi ne közelítsék meg Budaörs fejlettségi szintjét. Fontos azonban látni, hogy míg sok szempontból valós verseny áll fenn a települések között (pl. tökevonásban, bizonyos adminisztrációs szolgáltatások nyújtásában, stb.), addig az agglomerációban található települések egymásra vannak utalva, ha nem kooperálnak, mindannyian rosszul járnak.

A város demográfiai adatai alapján várhatóan nőnek a szociális és közbiztonsági kiadások. Egyrészt a város lakossága nő, másrészt lassan növekszik az idős emberek aránya a város népességén belül. Ennek tovaryűrűző hatásai az egészségügyi és szociális ellátórendszerre, valamint az oktatásra is kiterjednek. A növekvő lakosságszám, valamint Budaörs városias jellegének erősödése és kistérségi centrummá válása egyértelműen növeli a város közbiztonsági kockázatait, amire a városvezetésnek reagálnia kell. Ezek alapján prognosztizálható, hogy a város szociális, egészségügyi, oktatási és közbiztonsági kiadásai a jövőben jelentősen növekedni fognak.

3.6 A város-stratégia szerepe a város életében

A következő fejezetekben Budaörs város stratégiai céljaihoz hozzárendeljük azokat a projekteket, amelyek mellett a Gazdasági Programban az önkormányzat elkötelezi magát. Elsőként meghatározzuk a főváros agglomerációjába tartozó város által lehetséges stratégiai irányokat. Ezekből levezetve a misszió meghatározását követően definiáljuk a stratégiai programokat, amelyhez társítjuk azokat a fejlesztési projekteket, amelyek hosszú távon a stratégiai program és ezeken keresztül a stratégiai célok megvalósítását eredményezik.

3.7 Megkülönböztető városi stratégia kialakítása

3.7.1 A megkülönböztető stratégia értelmezése a településfejlesztésben

A megkülönböztető stratégia a stratégiai menedzsment kulcscategóriája. Alapját általában a rendelkezésre álló speciális erőforrások és egyedi képességek jelentik, számos esetben az adott területen szerzett korábbi tapasztalatokkal kiegészítve. A differenciálást üzleti és közszolgálati szervezetekben egyaránt alkalmazzák annak érdekében, hogy:

- a számtalan lehetséges cél között segítse a fókuszálást;
- a mindig korlátozott forrásokból ésszerű, egy irányba mutató fejlesztések történjenek;
- a fejlesztések valódi hatást gyakoroljanak, önmagát fenntartani és bővíteni képes bázisok jöjjenek létre;
- mindezek révén a szervezet versenyképessége javuljon és hosszabb távon is kikezdetlené váljon.

Települések esetében a megkülönböztető stratégia alkalmazása az előzőeken túl további jótékony hatásokkal jár:

- vonzó célok meghirdetése és azok megfelelő kommunikációja esetén a magánszektor, az üzleti szféra partnerként jelentkezik a célok közös megvalósításához;
- további források, pl. állami és európai uniós támogatások vonhatók be, tekintve, hogy azok ma már jórészt csak speciális témákban kiírt pályázatok útján nyerhetők el;
- az önkormányzat felügyelete alatt álló-közösségi szolgáltatások (pl. oktatás, – tömegközlekedés, városi infrastruktúra) fejlesztését a megkülönböztető stratégia középpontjában álló területhez lehet illeszteni, ezzel is megerősítve azt, s egyben irányt adva az érintett közösségi szolgáltatásoknak is.

Megkülönböztető stratégiát egy település (vagy egy nagyobb közigazgatási egység) nemcsak gazdaságfejlesztésre hirdethet meg, bár a külföldi tapasztalatokat is figyelembe véve az igazán progresszív és sikeres megkülönböztető stratégiák gazdasági vonatkozásúak. Ebből adódóan országos, regionális és települési (lásd pl. pólusvárosok) szinten egyaránt egyre gyakrabban találkozunk meghirdetett iparpolitikai prioritásokkal, kijelölt húzóágazatokkal. Ezek a húzóágazatok az EU céljaiból és Magyarország sajátosságaiból is levezethetően a tudásintenzív iparágak közé tartoznak, és a következőket foglalják magukba:¹⁵

- IT és elektronikai ipar
- gép- és járműipar
- gyógyszeripar
- vegyipar
- élelmiszeripar
- innovatív szolgáltatóipar
- környezetvédelmi ipar és technológiák

¹⁵ A Kormány középtávú (2007-2013) tudomány-, technológia- és innováció-politikai (TTI) stratégiája. A kormány e dokumentumban a húzóágazatokhoz kapcsolódóan kulcstechnológiai területeket is kijelölt, melyek a következők: infokommunikációs technológiák, élettudományok és biotechnológia, orvostechikail ipar, anyagtudomány és nanotechnológia, környezeti technológiák, az energiatakarékosság és a megújuló, alternatív energiaforrások technológiái.

3.7.2 A tudásgazdaság lehetséges szerepe Budaörs számára

A Buda-környéki önkormányzatok által az elmúlt 10-20 évben követett – esetenként látens, nem tudatosult – megkülönböztető stratégiáit három fő csoportba sorolhatjuk:

- Egyes települések a szuburbanizációt kihasználva a módosabb réteg betelepülését célozták meg (pl. Telki, Nagykovácsi, Solymár, Herceghalom).
- Mások megpróbálták elzárni magukat, ezáltal a békességet, természetet kedvelők számára vonzóvá válni (pl. a Zsámbéki-medence települései).
- A települések harmadik csoportja az előbbi két stratégia különböző fokú (de inkább mérsékelt) követése mellett kiemelten támogatta az ipar és a kereskedelem betelepülését (Budaörs, Bátorbágy).

Budaörs számára sikeres volt a választott út. A hagyományos ipar és a kereskedelem olyan bázisokat épített ki, amelyek tovább bővíthetők, erre a potenciális befektetők oldaláról van is igény. Ugyanakkor a város szabad területe, infrastruktúrája, illetve részben helyi kereslete korlátot szab az ilyen irányú növekedésnek. A jövő „budaörsi húzóágazatainak” ezért lehetőleg mérsékelt területi igényrel, környezetbarát módon kell működnie, „outputját” pedig célszerű szélesebb körben, akár nemzetközi szinten teríteni.

A tudásalapú gazdaságfejlesztési stratégia felé való nyitást emellett a további szempontok indokolhatják:

- a korábban említett EU-s és ÚMFT prioritások;
- a régió elhelyezkedése, lakosságának összetétele, foglalkoztatási szerkezete;
- az innovatív kezdeményezések kiemelkedő száma Budaörsön, a tudásipar részbeni jelenléte és további befektetők érdeklődése, IKT-szektor meghatározó szerepe
- az a tény, hogy a Közép-Magyarországi Operatív Programban 2007. és 2013. között 478,5 millió euró áll rendelkezésre a tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztésére;
- a város megtartó képességének erősítése, tekintve, hogy a betelepült, jellemzően magasan kvalifikált családok fiataljainak továbbtanulási lehetőségét és jövőbeli munkahelyet jelenthet a tudásipar.

Budaörs tudásintenzív stratégiájának kialakításakor ugyanakkor tekintettel kell lenni a lehetséges „közeli” versenytársakra is. Ezek közé tartozik a Zsámbéki-medence települései által támogatott Talentis Program, illetve a törökbálinti Tópark projekt, amely bár elsődlegesen ingatlanfejlesztés, de szintén megcélazza „kutatásfejlesztéssel, innovációval foglalkozó vállalkozások” fogadását.

3.8 A város stratégiai adottságai

Budaörs Város Önkormányzatának legfőbb stratégiai célja, hogy a Budaörs „Tudásvárossá” váljon. Annak érdekében, hogy Budaörs ezen stratégiai célja megvalósulhasson a városvezetés további céljait ennek a stratégia céljának kell alárendelnie.

A célhierarchia csúcsán álló Tudásváros koncepció alapján Budaörs tudásalapú gazdaságra, elsősorban kutatással és fejlesztéssel foglalkozó, magas hozzáadott értéket termelő vállalkozásokra kívánja a város jövőjét alapozni. Ennek jegyében fogalmaztuk meg, és védettük le a város szlogenjét is: „Budaörs, az innovatív város – Innovacity”.

Ennek elérése irányába tett lépések megtervezése során figyelembe kell vennie, hogy milyen erősségekkel, gyengeségekkel, lehetőségekkel és veszélyekkel rendelkezik a település. Ezek számbavételét a helyzetértékelést követő SWOT analízisben végeztük el. Mindemellett a városvezetésnek tisztában kell lennie a vállalkozói szféra elvárásaival is, azaz azzal, hogy milyen elgondolások alapján választ székelyet egy kutatással és fejlesztéssel foglalkozó vállalat.

A telephelyválasztással foglalkozó szakirodalom szerint a következő szempontokat veszik figyelembe a magas hozzáadott értéket termelő, kutatással és fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások:

Keménv telepítési tényezők

- Helyi adók
- Energiaárak
- Munkaerő-kínálat minősége és mennyisége
- Munkaerő költségei
- Rendelkezésre álló telkek mennyiség és megszerzésének költsége
- Telek- és épület-fenntartás költségei
- Közutak és vasutak minősége
- Hasonló cégek jelenléte az adott régióban
- Nemzetközi tudományos életbe bekapcsolódott szellemi műhelyek jelenléte
- Egységes európai piac közelsége
- Támogató szolgáltatások jelenléte (bankok, tanácsadó cégek, biztosítók, stb.)
- Presztízs, város/régió image
- Távközlés minősége
- Repülőtér
- Oktatási, szociális és sportintézmények minősége
- Beszerzési és értékesítési piacoktól való távolság

Puha telepítési tényezők

- Helyi/regionális gazdasági környezet
- Közigazgatás minősége és rendelkezésre állása
- Iparági kapcsolatok, kommunikációs- és kooperációs lehetőségek
- A régió innovációs miliője
- Gazdasági szövetségek teljesítménye
- Lakás állomány nagysága / lakókörnyezet minősége
- Környezet állapota, minősége
- A város és a régió varázsa, általános vonzereje
- Politikai stabilitás

A helyi adókat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy Budaörs jelenlegi 1,9%-os iparüzési adókulcsa alacsonynak mondható, hiszen mind Budapesten, mind a Budaörsi kistérség többi településén 2%-os iparüzési adókulccsal kell a letelepedő vállalkozásoknak számolniuk. Természetesen a vállalkozások székhelyük kiválasztásánál nem csak az iparüzési adót, hanem az adórendszer egészét tekintik, azonban a Gazdasági Programban csak azokról az adónemekről szólnunk, amelyekre Budaörs Város Önkormányzatának hatása van. A helyi vállalkozásokat érintő adóterhelés legjelentősebb része az iparüzési adó, de Budaörs mind az építményadó, mind a telekadó esetében versenyképes, azaz alacsonyabb kulcsokkal rendelkezik a térség településeihez viszonyítva.

Budaörs-Város-Önkormányzata-Tudásvárossá kívánja fejleszteni-települését, ezért ennek a stratégiai célnak a támogatáspolitikájában is tükröződnie kell. Ennek alapján érdemes a kutatással és fejlesztéssel foglalkozó és újonnan betelepülő kis- és középvállalkozások számára vonzó környezetet biztosítani.

Az energiapiac liberalizációja Budaörs számára is lehetőséget teremtett, hogy csökkentse az energia beszerzési árát. Ahogy már több budapesti kerületi önkormányzat, úgy Budaörs is képes egy energia-beszerzési önkormányzati társulást életre hívni, akár a Budaörsi kistérségen belül, amely nem csak a városon belüli méretgazdaságot képes kihasználni, azaz azt, hogy az összes budaörsi intézmény és önkormányzati vállalat együtt szerezi be az energiaszükségletét, hanem egy nagyobb egységként az összes kistérségbe tartozó önkormányzat együtt szerzi be az energiahordozókat. A várható megtakarítás elérheti a 10 %-ot a tarifán belüli energiadíj tekintetében. (Az elosztás díjára a liberalizáció nincs hatással.) Amennyiben az önkormányzat képes ezt az árat a kutatás – fejlesztéssel foglalkozó vállalkozásoknak is biztosítani, úgy azok itt kedvezőbb energiaárakhoz juthatnak, mint az ország többi részén. Természetesen Budaörs csatlakozhat egy már életre hívott és nagyobb potenciállal rendelkező társuláshoz is, így előnyhöz jutva a térségben található konkurens településekkel szembe.

A budaörsi munkaerő-piac minden szükséges adottsággal rendelkezik, hogy kiszolgálja a települést székhelyül választó kutatással és fejlesztéssel foglalkozó vállalatokat, kutatóintézeteket. Jelenleg a Budaörsön lakó magas iskolai végzettségű, több nyelven beszélő lakosok Budapestre járnak dolgozni, míg a környéken lakó középfokú vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkező polgárok Budaörsön helyezkednek el. Ennek alapján joggal állíthatjuk, hogy amennyiben Budaörs Város Önkormányzata képes a kitűzött stratégiai célját megvalósítani, úgy a város gazdaságában bekövetkező strukturális változások több szempontból is pozitív hozadékkal fognak járni: egyrészt a budaörsi lakosok helyben találnának tudásuknak és végzettségüknek megfelelő munkahelyet, így az ingázók száma csökken, másrészt az úthálózat leterheltsége is csökken az ingázók számának esésével.

Budaörs város munkaerőköltségei megfelelnek a város fejlettségi színvonalának, illetve a munkaerő-piaci helyzetnek. Ennek alapján Budaörs Budapesttel közel azonos bérszínvonalat képes nyújtani az itt dolgozóknak, amely jelentősen magasabb bérszínvonalat jelent, mint Pest megye átlaga. A kutatás – fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások legfőbb erőforrása a szellemi tőke, amely Budaörsön, szemben Pest megye legtöbb településével, rendelkezésre áll. A szellemi foglalkozásúak, magas végzettséggel rendelkezők bérszínvonala meghaladja az átlagos bérszínvonalat, ez okozza Budaörs eltérését a Pest megyei átlagtól.

Budaörs jelenleg kevés szabad földterülettel rendelkezik, amely a stratégiai cél megvalósulásának egyik legfőbb nehézségét és gátját jelentheti. Budaörsön már ma is nehéz szabad területet találni, illetve a telekárak és ingatlanárak az utóbbi időben jelentősen nőttek, amely szintén akadály, szűk keresztmetszete lehet a tudásváros stratégiának. Emellett nem csak a telekárak, de a bérleti díjak is igen magasak a városban, amely szintén megnehezíti a kisebb cégek letelepedését a városban.

A közutak és vasutak minőségének és mennyiségének növelése további önkormányzati erőfeszítéseket kíván. Elsősorban a városban belüli úthálózat fejlesztésére és a Budaörsöt Budapesttel összekötő úthálózat és vasútvonalak fejlesztésére kell a következő öt évben a városnak erőforrásokat biztosítani. Az autópálya közelsége mindenképpen előnyös az ideletelepedni kívánó cégeknek, azonban egyrészt az autópályához a városból el kell jutni (pl.: felüljárókon), illetve lehetőség szerint egyéb úton is be kell tudni jutni Budapestre, így elkerülő úton, vagy tömegközlekedéssel. A tömegközlekedés fejlesztése mindenképpen szükséges a város stratégiai céljainak a megvalósításához, hiszen Budaörsnek azzal kell számolnia, hogy a már most is jelentős mennyiségű ingázó száma gyarapodni fog, még több szakképzett munkavállaló fog Budaörsre járni dolgozni. Amennyiben az ingázók többsége személygépkocsival érkezik, úgy ez óriási nehézségek elé fogja állítani a város közlekedési infrastruktúráját (úthálózat, parkolás biztosítása, stb.)

Már ma is több kutatással és fejlesztéssel foglalkozó cég működik Budaörsön, azonban ezek száma és aránya nem jelentős a városban működő cégek számához viszonyítva. A Kürt Zrt letelepedése hozzájárulhat ahhoz, hogy további K+F-fel foglalkozó vállalkozások válasszák Budaörsöt székhelyükké. Ahhoz azonban, hogy Budaörs egy kutatással és fejlesztéssel foglalkozó cégeket tömörítő ipari klaszterré váljon, jóval nagyobb tömegben szükséges ezen cégek beáramlása a városba, hogy ennek pozitív extenzív hatásai valóban érvényesüljenek. Ezt segítheti elő, ha az önkormányzat támogatásával olyan inkubátorházak jönnek létre Budaörsön, amelyek a még embrionális szinten lévő K+F tevékenységgel foglalkozó mikrovállalkozásokat fogadnának be, és nekik kínálnának kedvezményes díjért szolgáltatásokat. Amennyiben a város egy nem túl jelentős összeggel kockázati-tőkealapot hozna létre, úgy vállalkozó önkormányzatként fejlődő, de még kis tőkeigényű K+F vállalkozásokba szállhatna be azzal a céllal, hogy egyrészt a megerősödött vállalkozásokban birtokolt tulajdonrészét a későbbiek során jelentős haszonnal értékesítse, másrészt, hogy minél több kutatással és fejlesztéssel foglalkozó kis és középvállalatot csábítson Budaörsre. Fontos, hogy az ezen cégeket kiszolgáló és a nekik beszállító vállalkozások hálózata is kiépüljön a városban. Ennek a folyamatnak az elindulását Budaörs Város Önkormányzata hatékonyan képes támogatni szelektív gazdaságösztönző-politikával.

A kutatással és fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások tömörülési gócai a kutatások szerint egyértelműen kapcsolódnak valamelyik felsőoktatási központhoz vagy tudományos kutatóhelyhez. Ez érthető is, hiszen a K+F cégek döntő többsége alkalmazott kutatással foglalkozik, amelyeknek megtérülési ideje jóval rövidebb, mint az alapkutatásoké, viszont ezek az alkalmazott kutatások az egyetemeken vagy kutatóintézetekben folyó alapkutatások eredményeire támaszkodnak. Mindezek alapján Budaörs Város Önkormányzatának célszerű olyan egyetemi képzést a városba csábítania, amelynek outputjaira (alapkutatások és végzett hallgatók) a városba települt kutatással és fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások igényt tartanak. Az egyetemi képzés beindítása történhet új intézmény alapításával, vagy egy már meglévő, nagy hagyományokkal rendelkező egyetem egy kihelyezett karának megalapításával. Egy felsőfokú intézmény megalapítása összetett folyamat, amelynek során figyelembe kell venni az alapítandó egyetem igényeit (helyigény, az akkreditációhoz szükséges megfelelő számú és tudományos fokozattal rendelkező oktató, minimális hallgatói létszám, megfelelő mennyiségű és minőségű taneszköz, stb.) mellett az egyetemre jární szándékozó hallgatók igényein keresztül a végzett hallgatókat foglalkoztatni kívánó cégek igényeit is. Ennek alapján egy új egyetem elindítását megalapozott előtanulmányoknak és részletes piackutatásnak kell megelőznie, mert a magyar felsőoktatási piac már jelenleg is túltelített, így egy új egyetem alapítása jelentős piaci kockázatokat hordoz magában.

Az autópályának, illetve a Budapest-Bécs vasútvonal áthaladásának köszönhetően Budaörsről könnyen megközelíthető a nyugati határ, Bécs gyorsan és egyszerűen elérhető a városból, így az európai piacra jutáshoz Budaörsön ideálisak a viszonyok.

Budaörs szolgáltató szektora már ma is fejlett, azonban a város vezetése által támogatott Tudásváros koncepció további fejlődést eredményezhet, elsősorban a kutatással – fejlesztéssel foglalkozó vállalkozásoknak beszállító vállalkozások növekvő számán valamint ezek tevékenységének javuló minőségén keresztül. A szolgáltató piaca átalakulása során a városba települt magas hozzáadott értéket termelő, K+F vállalatok keresletnövekedésének hatására az őket kiszolgáló háttérintézmények és vállalkozások nagy számban jelennek meg a városban, amely folyamat további K+F cégek betelepülését segíti elő. E folyamatot felgyorsíthatja egy felsőfokú oktatási intézmény vagy egy neves kutatóintézet letelepedése, amely további kiszolgáló iparágak megjelenését eredményezné Budaörsön. Mindezek mellett a megnövekedett számú szakképzett munkavállaló szintén keresletet támaszt bizonyos szolgáltatások (kulturális, rekreációs, oktatási, stb.) iránt, így várhatóan a budaörsi szolgáltató szektor növekedésével számolhatunk a következő időszakban.

Budaörs már ma is magas presztízsű település, azonban a városmarketing eszköztárának professzionális használatával a városról kialakult kép tovább javítható. Olyan marketing eszközöket érdemes előnyben részesíteni, amelyek alátámasztják Budaörs új stratégiáját, és alátámasztják a városvezetés stratégiai céljait.

Budaörsön a távközlés minősége megfelel a XXI. század követelményeinek és a befektetők elvárásainak. Mindemellett a városban található hotspotok számának drasztikus növelése javítaná a város informatikai fejlettségét. Amennyiben a városvezetés radikális új minőségi szintre kívánja emelni a távközlési szolgáltatások színvonalát a városban, úgy érdemes elgondolkodnia azon, hogy Budaörs legyen az első magyar város, amelyek teljes lefedettségű, ingyenesen használható, hálózathálóküli internet szolgáltatást biztosít a város minden lakójának. Ez a lépés mind városmarketing szempontjából előnyös lenne, mind a kisebb vállalkozások számára költségelőnyöket biztosítana és a lakosok számára is jelentősen növelné az internet elérés lehetőségeit és csökkentené annak költségeit.

A Budaörsi Repülőtér fejlesztése jelentős gazdasági potenciállal bír nemcsak Budaörs, de a Budaörsi kistérség és a főváros nyugati agglomerációjának települései számára, sőt Budapest nyugati kerületei számára is. Budaörs Város Önkormányzatának alapvető érdeke, hogy kezdeményező szerepet vállaljon a Budaörsi Repülőtér fejlesztésénél¹⁶, és a környező települések vezetőit meggyőzze ennek fontosságáról.

Az oktatási, szociális, kulturális és sportintézmények minősége Budaörsön nem csak országos, de kistérségi szinten is kiemelkedő. Nem véletlen, hogy a környező települések lakói is a budaörsi intézmények szolgáltatásait veszik igénybe. Budaörs ezen szolgáltatások minőségét továbbra is nyugat-európai színvonalon kívánja fenntartani, így a demográfiai adatokból következő keresletnövekedés miatt, a város kiadásainak mind abszolút mértékben mind relatív arányban egyre nagyobb részét fogják kitenni ezek a szolgáltatások. Ezért mindenképpen törekedni kell, hogy azok a települések, amelyek lakosai Budaörsön járnak oktatási vagy szociális intézményekbe, hozzájáruljanak ezek fenntartásához. A növekvő költségek ellenére hosszabb távon is célszerű Budaörsön fenntartani ezeket az intézményeket, mivel az, hogy ezek helyben megtalálhatóak és igénybe vehetőek, versenyelőnyt jelent a város töркеvonzó-képessége számára. Emellett a fenntartott intézmények növelik a település városias jellegét és biztosítják a település centrumszerepét a térségben.

Budaörs közelsége a fővároshoz, valamint relatív közelsége a többi nagyobb, autópályán megközelíthető nagyvároshoz és Bécshez versenyelőnyt jelent, hiszen a beszerzési piacok és a fellevevőpiacok távolsága a budaörsi cégek számára nem jelent gondot. Mindezek mellett a fejlett telekommunikációs eszközök megléte is a távolság, mint hátráltató tényező jelentőségét csökkenti.

A kemény telepítési tényezők számbevétele után kijelöljük azokat a fejlesztési pontokat, amelyekre a következő öt évben a városnak erőforrásait koncentrálnia kell. Ezen a stratégiai fókuszpontok mentén

¹⁶ Budaörs Város Önkormányzata már tett előkészületeket annak érdekében, hogy megalapozottan megfontolhassa a repülőtér üzemeltetésének esetleges átvételét.

állítjuk össze azokat a programokat, amelyek segítségével Budaörs hosszabb távon képes intenzív növekedési pályára lépni.

Budaörs számára a tudás megragadása két módon lehetséges. Egyrészt a város jelenlegi, elsősorban logisztikai vállalkozások által fenntartott, így extenzív és helyigényes növekedési pályájáról, amely a már ismertett okokból hosszú távon nem fenntartható, egy radikális paradigmaváltás segítségével új, nagyobb növekedési potenciállal rendelkező pályára lépjen át azáltal, hogy tudásintenzív, nagy hozzáadott értéket termelő, elsősorban alkalmazott kutatással és fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások otthonává válik. Másrészt, ezt kiegészítve, Budaörs számára a tudás megragadható az alkalmazott kutatások és az oktatás területén. Az infrastrukturális fejlesztések elengedhetetlenül szükségesek ahhoz, hogy a város új, erőteljesebb növekedést biztosító fejlődési pályájára álljon. Ezek a fejlesztések érintik az úthálózatot, a közműhálózatot, az önkormányzat informatikai rendszerét, a közösségi tereket, a tömegközlekedést és a város oktatási és szociális infrastruktúráját. Az infrastrukturális fejlesztések célja, hogy Budaörs városias jellege növekedjen, a lakosok életminősége javuljon, az önkormányzat szolgáltatásainak színvonala emelkedjen.

A városképben beálló változások szükségességét Budaörs eddigi teljesítménye teszi lehetővé, egyben elengedhetetlenül szükségessé is. Budaörs városias jellegének erősítése nélkül a város jelenlegi fejlettségi szintjét már nem lehet fokozni. Budaörs agglomerációs központként csak úgy tud megjelenni a régiójában, ha egy dinamikusan fejlődő város képét mutatja minden területen. Habár Budaörs területének többsége városias jellegűt mutat, a belváros falusias képe visszaveti a teljes település növekedését, a belváros jelenlegi állapota hátráltatja a városban rejlő potenciál kiaknázását. A másodikként említett cél nem takar mást, mint azt, hogy Budaörs megjelenése tükrözze a város gazdasági erejét. Ennek érdekében a belvárosban jelentős reformokat és egy teljes körű rehabilitációs programot kell végrehajtani. Ennek érdekében készíti elő a város belvárosi rehabilitációra vonatkozó, funkcióbővítő városfejlesztési pályázatát. A beavatkozások során a lakosságot ösztönözni kell, hogy a város fejlett közműhálózatát igénybe vegye. A belváros fejlődését segíti, ha minél több utcát sétálóutcává nyilvánít az önkormányzat, ahol Budaörs lakossága pihenhet, kávézhat, galériába járhat. A belváros képe így már középtávon kisvárosiassá válik, amely elősegíti a városvezetés alapvető céljainak megvalósulását.

Az élhetőbb környezet megteremtése hozzájárul, hogy a budaörsiek megfelelő környezetben tudják munkaidejüket és szabadidejüket eltölteni. Ennek hiányában sem K+F vállalkozások, sem felsőfokú intézmény nem csábítható eredményesen a városba. Az élhetőbb környezet megteremtése átfed az infrastrukturális fejlesztésekkel, hiszen a város zöldfelületeinek bővítése, a környezetvédelem előtérbe helyezése (szelektív hulladékgyűjtés), a rekreációt segítő fejlesztések, a tömegközlekedés minőségének és mennyiségének jelentős fejlesztése, zajvédő falak felállítása az autópályák mellett, kulturális rendezvények és gyermekprogramok támogatása mind a városi infrastruktúra fejlesztését is jelenti.

A fentiek alapján Budaörs Város Önkormányzatának célhierarchiája a következőképpen néz ki. A város fő célja, hogy Budaörs tudásintenzív fejlődési pályára álljon, amelyet azzal kíván elérni, hogy a település magas hozzáadott értéket termelő, alkalmazott kutatással és fejlesztéssel, a kulturális gazdasággal foglalkozó, a kreatív szektorhoz tartozó kis- és középvállalatok székhelyévé válik, illetve felsőfokú oktatási intézmény és/vagy alapkutatással foglalkozó tudományos intézet telepedik le a városban, valamint a közszolgáltatások területén is törekszik az innovativitásra. Ezen célokat a város infrastruktúrájának fejlesztésével, városias jellegének erősítésével, kreatív és innovatív környezet megteremtésével és a településen élők és dolgozók életminőségének javításával kívánja elérni.

A fenti célokból levezethetőek azok a programok, amelyek alá a megvalósítandó projektek besorolhatóak. Budaörs Város Önkormányzatának 2009–2014-es gazdasági programja a következő öt programot tartalmazza, amelyek az alapjaik képzik az elkövetkező 20 évben végrehajtandó fejlesztéseknek is:

1. Szelektív gazdaságfejlesztési program
2. Közlekedésfejlesztési program
3. Közműfejlesztési program
4. Város-rehabilitációs program
5. Intézményhálózat-fejlesztési program
6. Innovációs program

Az önkormányzat stratégiai céljainak megvalósítása érdekében szelektív gazdaságfejlesztési programot indít, amely keretében támogatásokat nyújt olyan kis- és középvállalkozásoknak, amelyek magas hozzáadott értékű szolgáltatást nyújtanak, alkalmazott vagy alapkutatási tevékenységet folytatnak. A támogatás kedvezményes inkubátorház-díjak kiszabásában, pályázati források felkutatásában és kedvezményes díjazású jogi és üzletviteli tanácsadásban valamint gazdasági adminisztrációban ölt testet.

Budaörs Város önkormányzatának nem csak a város jelenlegi úthálózatának karbantartására kell forrásokat biztosítani, hanem fejlesztési célokra is. Így a még nem aszfaltozott utak aszfaltozása, az elkerülő út megépítése, az autópálya által kettévágott városrészeket összekötő felüljárók megépítése, a budaörsi tömegközlekedés fejlesztése, a vasútállomás felújítása és korszerűsítése, valamint a zajvédő falak megépítése az autópálya mentén mind olyan projektek, amelyek a budaörsi úthálózat fejlesztéseit tartalmazó programba sorolhatóak.

A Budaörsi kistérségen belüli közlekedés fejlesztése a kistérség településeinek jobb összeköttetését biztosítaná, egyben jelentősen növelné a kistérségi szinergiák kiaknázásának lehetőségét. A Budaörsi kistérségen belüli haránt irányú úthálózat kiépítése kistérségi projekt, amely azonban jelentősen megterhelheti a város költségvetését is, így a Gazdasági Programban számolnunk kell vele.

A közműfejlesztési programok projektjei az önkormányzati törvény által a helyi önkormányzatok számára definiált feladatok közül a vízrendezés, csapadékvíz elvezetés, csatornázás és energiaszolgáltatásban való részvétel köré csoportosíthatók. A projektek egy része elkerülhetetlen projekt, mint például a szennyvíztelep váltás, mialatt a többi a budaörsi polgárok életminőségének javításában játszik szerepet.

A város-rehabilitációs program elemei közül a legfontosabb a történelmi belváros rendbetétele, amely a városkép és a város tényleges gazdasági ereje közötti kapcsolatot hivatott megteremteni. A városlakók életminőségének javításában nagy szerepe van a parkosítás, zöld felületek növelése projektnek, amely továbbá játszóterek kialakítását is feltételezi.

Intézményhálózat-fejlesztési program olyan irányítási, gazdaságszervezési kérdésekre koncentrál, amelyek biztosítják Budaörs város önkormányzati hivatalának, az intézményeknek, valamint az önkormányzati tulajdonban lévő vállalatok hatékony működését. Emellett a város lakosságának növekedéséből adódó többletfeladatok miatt a bölcsődei, óvodai, általános iskolai és középiskolai férőhelyek számának növelése is elkerülhetetlen a következő időszakban.

Az innovációs program a város működése, a közszolgáltatások és a közigazgatás területén vázolja fel azokat az eljárasmódokat, amelyek alkalmazása révén szervesen beépül az innováció, az innovatív gondolkodás a közszolgáltatásokba. A cél annak biztosítása, hogy Budaörs továbbra is élvonalbeli szolgáltatásokat tudjon nyújtani a lakosság és a városba letelepedett cégek számára.

4 Budaörs város jövőképe

Mottó: Tudás, Élet, Zöld

Budaörs városa elkötelezett a tudásintenzív iparágakban tevékenykedő kis- és középvállalatok, valamint kutatási és felsőoktatási intézmények városba történő telepítése mellett. Budaörs önmagát mindig is Budapest nyugati kapujának tekintette, ami jelentős mértékben meghatározta fejlődési, fejlesztési irányait. A két nyugati irányba futó autópálya már a nyolcvanas, kilencvenes években kijelölte a kereskedelmi és logisztikai centrumok helyét. A város gazdasági szerkezetváltása a következő évek feladata lesz, amelynek célja a város dinamikus fejlődésének fenntartása, de az extenzív fejlődés helyett az intenzív fejlődésre alapozva.

A korábban idetelepedett vállalkozások iparűzési adóbefizetései tették lehetővé az országos összehasonlításban magas önkormányzati beruházási hányad elérését és folyamatos megtartását. A vállalkozások Budaörsre településében fontos szerepet játszottak az országos összehasonlításban kiválónak számító hivatali szolgáltatások. A tudásintenzív iparágak meghonosítása tovább növeli a város gazdasági potenciálját. Ezért kiemelten támogatjuk ezen üzleti szféra megjelenését, és elősegítjük, hogy Budaörs a magas hozzáadott értéket előállító vállalkozások legkedveltebb otthonává váljék.

4.1 A megvalósítás stratégiai irányai

A fentiek szerint – a korábban összefoglaltaknak megfelelően – a város gazdasági stratégiai célrendszere két, egymást kiegészítő pillérből, továbbá egy horizontális – az ágazatokon átívelő – prioritásból áll:

- A tudás-intenzív gazdaság erősítése;
- A térségi irányítási szerep erősítése
- Horizontális prioritás: minőségibb szolgáltatás és költséghatékony gazdálkodás

5 A Gazdasági Program Projektjeinek bemutatása

A fejezetben egységes szerkezetben tárgyaljuk a kiválasztott stratégiai fontosságú projekteket. A Gazdasági Program projektjeit az IVS céljaival összehangolt gazdasági stratégiai célokhoz illesztve csoportosítjuk.

Az itt felsorolt projektek számozása nem tekinthető fontossági sorrendnek: mindegyik projekt más szempontból tekinthető kiemelt fontosságúnak.

A fejlesztési projektek bemutatásánál először kitérünk a projekt helyzetelemzéshez, SWOT analízishez való kapcsolódására. Ezután definiáljuk a projekt célját, amely megmutatja, hogy a sikeres végrehajtás és a projekt cél elérése esetén, mi lesz az az eredmény, ami megvalósul. Az eredmény pontos definiálása azonban nem minden esetben lehetséges, néhány esetben elkerülhetetlen projektről beszélhetünk. A bemutatást az eredmény mérhetőségének értelmezése adja.

5.1 Tudás-intenzív gazdaság

5.1.1 1. projekt: Kutatás-fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások letelepedésének ösztönzése

A város remek adottságokkal rendelkezik a területen. Kihasználva a főváros közelségét, annak egyetemei és kutatóintézetek könnyű elérhetőségét, valamennyi szakterület számára biztosítható a megfelelően képzett szakemberállomány. Emellett Budaörs lakosságára is jellemző, hogy magasán kvalifikált. A tudásintenzív iparágak letelepítése kiváló lehetőségeket jelent a város számára, hiszen emberi erőforrásban megragadható adottsága mellett a vállalatok odavonzása szinte semmilyen negatív következménnyel nem jár. A környezetszennyezésben ezen iparágak kibocsátása nem jelentős, és nem generálnak nagy forgalmat sem. A városképbe jól beilleszthetők az inkubátor házak, ahol a kezdő vállalkozások megtelepedhetnek, modern, újszerű kialakításukkal. Az életminőségre tehát inkább pozitív hatást gyakorolnak ezek a vállalatok.

Projekt cél:

Budaörs városának tudás-várossá, tudás-központtá válásának elősegítése.

Az elért eredmény:

új inkubátor házak alakulnak,
IKT-technológiai fejlesztéssel foglalkozó közép- és nagyvállalatok székhelyüket (részben) Budaörsre teszik

A városba elsősorban a kis- és középvállalatok letelepedése várható. A kisvállalatok, kezdő vállalkozások számára az egyik legfontosabb integráló erő a jó infrastruktúrával rendelkező, alacsony bérletű, jó megközelíthetőségű és széles körben ismert irodaházban telephelyet bérelni. Ennek egyik formája lehet egy létező ipari park bázisából kiindulva a tudásintenzív iparág vállalkozásainak segítése.

Az eredmény mérhetősége:

a megtelepedett cégek száma,
a tudásintenzív iparágakba tartozó cégek részesedése a városi iparüzési adóból

Az eredmény mérésénél mindkét szempont egyenlő arányban fontos. Egyrészt cél a megtelepedett vállalkozások számának növelése, másrészt a high-tech iparág vállalkozásai által megtermelt adóbevételek növelése is fontos szerepet játszik a város tervezett innovációi végrehajthatóságában.

5.1.2 2. projekt: Termálturizmus meghonosítása, a termálvíz hasznosítása

Budaörs Város Önkormányzata azáltal, hogy a Budaörsi Termálvíz Kft.-én keresztül, amely az önkormányzat 100%-os tulajdona, önkormányzati kezelésbe vette a termálvízhez kapcsolódó jogokat, megteremtette a lehetőséget, hogy a közeli jövőben egy szakmai befektetővel karöltve, vagy jogait értékesítve kiaknázhassa a termálvíz által nyújtott lehetőségeket. A projekt előkészítése során Budaörs Város Önkormányzata a jogok felvásárlásával jelentős értéket teremtett a város számára.

Projekt cél:

A gyógyturizmus rekreációs célú fejlesztése.

A város területén elérhető termálvíz hasznosítása mind a budaörsi polgárok, mind az ide látogató turisták számára kiemelt fontosságú feladat. A gyógyhatású termálvizes fürdőlehetőségek köré felépített turisztikai centrumok jelentős méretben vonzzák a fizetőképés keresletű hazai és külföldi vendégeket. Ezt a helyzetet a főváros közvetlen közelsége teszi egyedülállóvá.

Az elért eredmény:

termálvizes fürdők kialakítása
gyógyturisztikai centrumok létrehozása

Az eredmény mindenképpen a termálvíz hasznosításából vezethető le, de ez csak a kiindulásnak tekinthető, a végcél a termálvíz hasznosításán keresztül olyan központok létrehozása, amely gazdaságosan üzemeltethető.

Az eredmény mérhetősége:

a felhasznált termálvíz mennyisége (ezer liter)
gyógyközpontok megalakítása (betegek vendégéjszakák, fürdőzők száma évente)
a termálvíz hasznosítás közvetlen és közvetett bevételei

Az első mérőszám triviális ugyanakkor fontos: megadja, hogy az adott évben mekkora volt a termálvíz hasznosítás mértéke. A mutató (évről-évre történő) változása egyaránt fontos: megadja a termálvíz hasznosítás növekedésének pályáját. A kialakított gyógyközpontok száma egyedül nem mutatja a termálvíz hasznosításának eredményességét, ezért szükséges egy közbülső mérőszám beillesztése, ez pedig a központokba érkező betegek száma éves, illetve havi ciklusokban mérve. A mutató periodikus változása szintén jó indikátora a termálvíz felhasználás mérésének.

A közvetlen bevételek és költségek könnyen értelmezhetők, a probléma a közvetett bevételek és költségek mérhetőségében van, amely működés, működtetés elemzésével adható meg.

5.1.3 3. projekt: A belváros funkcióbővítő megújítása (Belváros- rehabilitációs program)

A város jövőbeni fejlődésének kulcsa, hogy Budaörs arculata képes legyen követni a település gazdasági fejlődését. Mindez különösen igaz a belvárosra, amelynek funkciói nem elégítik ki a változó lakossági igényeket, arculata és közműellátottsága elmarad a többi városrész színvonalától. Az önkormányzatnak mind pozitív, mind negatív ösztönzők segítségével arra kell törekednie, hogy a belváros mind kereskedelmi, szolgáltató, kulturális kínálatát, mind pedig arculatát tekintve megfeleljen a város választott arculatának, gazdaságilag is hatékony jövőképeknek, megteremtendő országos, sőt európai hírnevének.

Mindezekhez a belváros kulturális szolgáltató jellegét kell erősíteni, sétálóutcákkal, kávézókkal, galériákkal, illetve az ehhez tartozó, a város határain messze túlnyúló vonzerejű programokkal. Ennek érdekében készíti elő jelenleg az önkormányzat városrehabilitációs pályázatát.

Projekt cél:

A gazdasági erőnek és jövőképeknek megfelelő városi funkciók, az ehhez tartozó városkép kialakítása

A történelmi belváros városképének megújítása, modern, az alapellátásnál jóval többet nyújtó, differenciált kínálatú kulturális létesítmények, üzletek építése, irodaházak, inkubátorházak létesítése mind hatással van a városkép alakulására.

Az elért eredmény:

Egyrészt megújul a városkép, gyarapszik az endogén tőke, másrészt a budaörsi polgárok is úgy érzik, úgy gondolják, hogy a városkép ténylegesen megújult, kifejezi a város gazdasági és kulturális erejét, széles körű vonzerejét, és ezt a változást a budaörsi polgárok pozitív változásként élik meg.

Az eredmény mérhetősége:

Az eredmény megítélése ebben az esetben az önmagukban szubjektív vélemények reprezentatív felmérésen alapuló mérése, tehát a város vonzereje belső megítélésének objektív mérése. Ugyanakkor jó indikátorként szolgálhat még a beépítettség növekedése, a szintszám növekedése, az üzletek számának és területének gyarapodása, a kereskedelmi, szolgáltató foglalkoztatottak számának növekedése, a csatornahálózatra rákötött lakások száma, vagy felújított házak száma. Ezek mind a városkép megújulásának, megújításának mutatói.

5.1.4 4. projekt: A kulturális gazdaság erősítése, arculatalkotó elemmé formálása

Budaörs külső megítélése széles – félig tájékozott értelmiségi – rétegekben az öncélú, vagy túlzott haszonszerzéssel fonódik össze, hiszen mind a „leggazdagabb település”, mind a „nagydobozos bevásárlóhely” imázs a pénz, a fogyasztás fogalomköréhez kapcsolódik.

Ahhoz, hogy a gazdaság több lábra állva minél stabilabban fejlődjön, a legjobb eszköz a jelenlegi és várható viszonyok között a kulturális gazdaság erősítése, olyan speciális kulturális termékek kifejlesztése, bevezetése és széles körű hírverése, amely megerősíti és rögzíti a köztudatban, hogy a település már kilépett városi fejlődésének „kamaszkorából”, és öntudatos, vonzó, korszerű arculattal bíró „fiatal felnőttként” vesz részt a hazai városok versenyében.

A kulturális gazdasági profil és arculat erősítéséhez igen jó adottságot jelent az itt élő képző- és iparművészek közössége éppúgy, mint az igen jól reklámozható, fiatalosságot és komolyságot sugárzó zeneiskola sokféle együttese, és a német kulturális kapcsolatok. Jó háttérrel biztosít ehhez az itt élők között a kulturális élethez kötődő szabadfoglalkozású értelmiségiek széles rétege, akik kapcsolatrendszerük mobilizálásával széles körben képesek fokozni a város nemzetközi ismertségét, a figyelem felkeltését, és a meghirdetett célok valóra váltását. Az ilyen tevékenység előtérbe helyezésével a város lényegében a lakóterületeken zajló gazdasági aktivitást, ezeknek a területeknek a gazdasági hatékonyság-növelését segíti elő.

Ezek az adottságok arra adnak hiteles lehetőséget, hogy a város kulturális menedzsmentje olyan profilok kialakítását és terjesztését, események szervezését indítsa meg, amelyek a német kapcsolatokon át a nemzetközi ismertségre, határokon átvívelő, európai gondolkodásra (nem a magyarországi német kultúra központja, hanem a német kultúra magyarországi központja szerep lehet a távlatos cél), a művészeti profilra a nagyvonalúságra – a megszerzett javak helyénvaló közcélú elköltésére – az ifjúsági zenekarok, zenészek fellépésein keresztül pedig a fiatalosság vonzerejére építenek.

Mindez természetesen növeli az itt élők identitás-tudatát, illetve a városuk iránt érzett – eddig sem csekély – büszkeséget is, és hozzájárul a lakosok életminőségének javulásához, ahhoz, hogy a budaörsiek Budaörsön töltsék szabadidejüket.

Projekt cél:

A város imázsának erősítése, gazdasági több lábon állás erősítése, az itt élők helyben való szabadidő-eltöltésének növelése, a kulturális látogató-turizmus megerősítése.

Az elért eredmény:

Növekvő számú kulturális rendezvény, növekvő kulturális bevételek.

Az eredmény mérhetősége:

Megvalósult kulturális rendezvények, illetve azok látogatóinak száma, a kulturális tevékenységet folytató vállalkozások számának gyarapodása, az innen származó adóbevételek tükrében.

5.1.5 5. projekt: A kerékpár turizmus növelése

A városvezetés prioritásként kezeli, hogy a turizmus környezetbarát, a város adottságaival összhangban álló változatait messzemenősen erősítse, egyúttal a lakosság számára biztosítsa a kulturált sportolási és szabadidős tevékenységek eltöltését, valamint támogatja polgárai egészséges életmódját. Ennek folyománya, hogy Budaörs körül a bicikli-utak hossza folyamatosan bővül. A Budaörsi Kistérségi Többcélú Társulás kiemelt projektjei között szintén megtalálható a kerékpárutak fejlesztése, illetve az egyes települések kerékpár útjainak összekötése.

Budaörs kiváló földrajzi elhelyezkedése a kistérségen belüli szabadidős kerékpárturizmus szempontjából remek lehetőségeket rejt. Emellett a fővárosból a Velencei-tó, illetve a Balaton felé induló, ma még meglehetősen szerénynek mondható kerékpáros közlekedés áthalad a városon.

Projekt cél:

A kerékpár turizmus ösztönzése.

Az elért eredmény:

Kerékpárutak épülnek, és Budaörs városa belekerül a kerékpárturizmus vérkeringésébe.

Az eredmény mérhetősége:

1. megépített kerékpárutak hossza (km)
2. a városba kerékpáron érkező turisták, vendégek, áttutazók száma (fő)

A primer mérőszámok alkalmazása, azaz a megépült út hossza, valamint a kerékpáron érkezők száma első közelítésben jobb mérési eredményt biztosít, mint a képzeti mutatószámok, mint például a kerékpáron érkezőkön realizálható indirekt bevételek, hiszen ezek mérése a jelenlegi alacsony intenzitás mellett túlságosan költséges.

5.1.6 6. projekt: E-mintaváros megteremtése

Budaörs az elmúlt időszakokban országos összehasonlításban is kimagasló arányban fordított az önkormányzati szolgáltatások informatikai támogatására. Jelenleg az országban Budaörsön az egyik legfejlettebb a szolgáltatások interneten, illetve mobil interneten történő elérhetősége. Ez egyezik az európai városok közigazgatásában, közszolgáltatásában megfigyelhető trenddel, és a város jó eséllyel rendelkezik az E-mintaváros megteremtésében. Ennek érdekében a szükséges a helyi információs társadalom kiemelt fejlesztése, ami a város életének minden területét, a közigazgatást, a közszolgáltatásokat, a gazdaságot és a kultúrát egyaránt átszövi.

Projekt cél:

A legfejlettebb informatikai infrastruktúrájú magyar várossá válni.

Az elért eredmény:

Szolgáltatások száma, felhasználók száma, letöltött űrlapok száma, tranzakciók száma, stb

Az eredmény mérhetősége:

Az e-mintavárosi célok megvalósulása részben az ilyen célokra fordított önkormányzati, és más közösségi eszközök megvalósulásával, másrészt pedig rendszeresen ismétlődő reprezentatív felméréseken keresztül a lakossági szokások, a digitális kultúra, és ennek gazdasági hasznosítása nyomon követésével mérhető.

5.2 A térségi irányítási szerep erősítése

5.2.1 7. projekt: Forrásszerző iroda felállítása

Budaörs város, mint az egyik legfejlettebb települése hazánkban kisebb lehetőségekkel rendelkezik az Európai Unió forrásainak megszerzése területén. Mindezek ellenére az elnyerhető támogatások mennyisége nagyban függ a forrásszerzés (pályázatok felkutatása, megírása, a projekt végrehajtása és elszámolás) professzionalizmusától. Budaörs Város Önkormányzata ezért egy olyan forrásszerző szervezet kialakítását tervezi, amelyik képes a város forrásszerző tevékenységének összehangolására és a külső forrásokból finanszírozott projektek nyomon követésére, a beszámolók elkészítésére.

Projekt cél:

Az európai unió magánszemélyek, kis- és középállalatok, önkormányzatok, illetve kistérségek részére kidolgozott és a későbbiekben kidolgozandó támogatási programjainak az elérését hivatott megkönnyíteni a forrásszerző központ.

Az elért eredmény:

A vissza nem térítendő támogatások megszerzésén keresztül, amelyek hozzájárulások a beruházási, felújítási kiadásokhoz, azaz kiadáscsökkentő tételek, megnövelik a beruházásra rendelkezésre álló források mennyiségét, és ezáltal megnövelhetik a beruházások számát és méretét.

Az eredmény mérhetősége:

1. A támogatással megvalósított beruházások száma
2. A lehívott támogatások és a megvalósult beruházások értéke

A naturális mutató és a pénzügyi mutató egyformán fontos. Az egyik megadja, hogy mennyivel sikerült több beruházási projektet végrehajtani, mint a támogatási rendszer központosított kezelése nélkül. A másik megmutatja a központi pályázatkezelési szervezet által megszerzett pluszforrás értékét. Ebben a kimutatásban természetesen csak azok a nyertes pályázatok szerepelhetnek, amelyeket ténylegesen a központi forrásszerző irodán keresztül indítottak el és szereztek meg. Azokat a nyertes pályázatokat, amelyeket a magánszemélyek, a kis- és középállalatok, illetve az önkormányzat egyéb módon kaptak meg, itt nem kerülnek kimutatásra.

5.2.2 8. projekt: Szennyvíztelep váltás

A Törökbálint területén található szennyvíztisztító telep Budaörs tulajdona. A szennyvíz Törökbálintra elvezetése az autópálya és a környezeti viszonyok miatt nehézségekbe ütközik, valamint a szennyvíztisztító befogadóképessége is korlátos. Ezen problémák megoldása érdekében Budaörs Város Önkormányzata úgy döntött, hogy csatlakozik a Dél-Budai Regionális Szennyvíz Programhoz, amelynek keretében várhatóan 2014-re egy, az Európai Unió előírásainak mindenben megfelelő szennyvíztisztító telep fog megépülni, döntően uniós forrásból.

Projekt cél:

Elkerülhetően projekt

Az elért eredmény:

Csökkenő környezetszennyezés, hosszú távra megoldott szennyvíz-elvezetés jelezheti a megvalósult projekt célt

Az eredmény mérhetősége:

A csatornadíj reálértékének és a szennyezőanyag-kibocsátás mennyiségének változása.

5.3 Horizontális prioritás: minőségibb szolgáltatás és költséghatékony gazdálkodás

A horizontális prioritás olyan beavatkozási területeket jelenít meg, amelyek sokféle ágazatot felölelően, gyakorlatilag teljes körűen befolyásolják a közügyek menetét, azok megvalósítási módját, gazdasági hatékonyságát.

Budaörs esetében – tekintettel a gazdasági prognózisok nagymértékű bizonytalanságára, a gyorsan változó folyamatokból fakadó követelményekre – a gazdálkodás, a fejlesztések, beruházások olyan megvalósulása tűzhető célul, amely úgy növeli a meglévő, magas színvonalú városi szolgáltatások minőségét, hogy egyúttal az eddiginél fegyelmezettebben, tervszerűbben veszi figyelembe a beruházások költséghatékonyságát, adott esetekben feltételül szabva a megtérülés követelményrendszerét is.

Ennek a beavatkozási területnek három tevékenységcsoportja különíthető el.

5.3.1 A középtávú gördülő tervezés újraalkalmazása

A gördülő tervezés esetünkben azt jelenti, hogy az önkormányzat számára minden évben, a költségvetés készítése során több – célszerűen három öt - évre előre tekintő, a körülmények széles körét figyelembe vevő prognózis készül. Ennek során az adott időszak évenkénti bevételeinek és működési kiadásainak előrebecsléséhez számba kell venni a pénzügyi viszonyokat befolyásoló várható fejleményeket és eseményeket (pl. demográfia, cégstruktúra, jogalkotás, és, egyéb, a bevételeket és ráfordításokat változtató tényezők). A várható bevételek évenkénti összegéből levonva az előrebecsült éves működési költségeket, megkapható a város majdani költségvetésében fejlesztésre fordítható összeg.

Ezzel párhuzamosan kell évről-évre vezetni és áttekinteni a város fejlesztése – gyakran politikai vitát kiváltó – önkormányzati beavatkozást kívánó projektjeinek beárazott listáját, aminek az élen lévő projektjeiből látható, hogy a rendelkezésre álló keret az adott évben milyen mértékű fejlesztési beruházásokat tesz lehetővé, így az egyes beruházási döntések a szélesebb összefüggések ismeretében, megalapozottabban hozhatók meg.

5.3.2 Igényfelmérésen alapuló beruházási döntések

A beruházási döntések megfelelő gazdasági hatékonyságú meghozatalának egyik – az európai uniós támogatásoknál is kötelezően előírt – biztosítéka azoknak az igényeknek a felmérése, amelyek kielégítésére az adott projekt vállalkozni kíván. Az ilyen megközelítésmód objektív alapokra helyezi a különféle kezdeményezések elbírálását, a spontán jelentkező lakossági igények megítélését, így igen alkalmas a gazdasági hatékonyság, az elköltött összegek eredményességének előrebecslésére.

Az ilyen igényfelmérések érdekében az éves költségvetés összeállításakor, a gördülő középtávú terv készítésével párhuzamosan meg kell tervezni azt is, hogy mely beruházásokhoz kell majd az év során reprezentatív igényfelmérést készíteni, és melyek készíthetők el az önkormányzat rendelkezésére álló adatokból, megalapozott, tényszerű információkból.

A normatív megközelítés érdekében módosítani szükséges továbbá az önkormányzat működési szabályzatát úgy, hogy beruházási döntések meghatározott értékhatár fölött csak igényfelmérésen, és az erre alapozott kihasználtsági terv mellékelésével legyenek jogszerűen meghozhatók.

Melléklet

Felhasznált dokumentumok listája

Az alapozó tanulmány elkészítéséhez – más, a működéssel, gazdálkodással kapcsolatos iratok mellett – a következő dokumentumokat kértük be és tekintettük át az érintett intézményekre és részben az önkormányzatra vonatkozóan:

1. Budaörs város képviselő-testületi üléseinek jegyzőkönyvei, határozatai
2. Budaörs város önkormányzati környezetmenedzsment leírása
3. Budaörs Város Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala működéséről az Általános Értékelési Keretrendszer (CAF) szerint
4. Budaörs Integrált Városfejlesztési Stratégiája
5. Budaörs Város Települési Környezetvédelmi Stratégiája a 2006-2011 időszakra
6. Budaörs város és a BKV Zrt. között létrejött megállapodások
7. A Dél-Budakörnyéki területfejlesztési önkormányzati társulás településeire vonatkozó helyi hulladékgazdálkodási terv Budaörsre vonatkozó fejezetei
8. Digitális esélyegyenlőséget biztosító támogatásról szóló a 19/2006. (III.29.) rendelet által módosított 40/2005. (V.25.) rendelet egységes szerkezetbe foglalt szövege
9. Budaörs város szociális és szolgáltatástervezési koncepciója
10. A kiegyensúlyozott fejlődésért! Budaörs város lakáskonceptiója
11. Általános alapelvek az önkormányzat közbiztonsági feladatairól
12. Budaörs Város Önkormányzatának bűnmegelőzési koncepciója
13. Budaörs város Gazdasági Programja 2004-2009
14. Ügyrend, Budaörs Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatal gazdasági szervezetének gazdálkodással összefüggő feladataira
15. Budaörs Intézményfejlesztési Koncepciója (kéziratban)
16. 2006. évi költségvetés
17. Rendelet az önkormányzat 2007. évi költségvetéséről
18. 2002. évi elfogadott beszámoló
19. 2003. évi elfogadott beszámoló
20. 2004. évi elfogadott beszámoló
21. 2005. évi elfogadott beszámoló
22. 2006. évi elfogadott beszámoló
23. Köznevelési és Művelődési Bizottság 2007. évi munkaterve
24. Pénzügyi Bizottság 2007. évi munkaterve
25. Településfejlesztési és Vagyongazdálkodási Bizottság 2007. évi munkaterve
26. Budaörs Város Önkormányzata Szervezeti és Működési Szabályzata
27. Budaörs Város Településszerkezeti Terve
28. BTG Kft 2006. évi beszámolója
29. BTG Kft 2005. évi beszámolója
30. BTG Kft 2007. évi üzleti terve
31. Dr. Rechnitzer János et. al. [2005.]: Budaörs, a fővárosi agglomeráció dinamikus centruma, Nyugat-Magyarországi Tudományos Intézet, Győr
32. Kovács Róbert [2007.]: Budaörs vagyongazdálkodása. In: Vígvári András (szerk.) [2007.]: A családi ezüst, Tanulmányok az önkormányzati vagyongazdálkodás témaköréből, Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest

